УКРАЇНА

історичний атлас

10-11 класи

УКРАЇНА

історичний атлас

10-11 класи

МАПА
КИЇВ

2 УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ та БОРОТЬБА ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ

① ДОБА ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ (мирний період)

ВИБОРИ В УКРАЇНІ ДО ВСЕРОСІЙСЬКИХ УСТАНОВЧИХ ЗБОРІВ (листопад 1917 р.)

загальна кількість виборців у виборчих округах (1 кв. мм = 30 000 виборців, 1 клітинка = 1% від загального числа виборців)

Виборчі округи, де перемогли українські партії
(у % від числа усіх виборців, що взяли участь у голосуванні)

- від 50 до 60
- від 60 до 70
- від 70 до 80
- від 80 до 90

Розподіл голосів за партійною належністю (у%)

- українські есери (УПСР) та споріднені групи
- українські федералісти (УПСФ) та споріднені групи
- більшовики
- російські есери
- кадети
- меншовики
- інші партії

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
		Початок української революції
	4.03.1917	Утворення Української Центральної Ради (УЦР)
	16.03.1917	Заснування Українського Військового Клубу ім. гетьмана П. Полуботка
	19.03.1917	100-тисячна українська маніфестація в Києві, на якій було висунуто вимогу національно-територіальної автономії для України
		З'їзди й конференції українських партій, на яких були прийняті рішення щодо необхідності виборювання автономії України:
ТУП	25–26.03. 1917	Товариства Українських Поступовців (ТУП, утворено 1908 р.), з червня 1917 р. — Українська партія соціалістів-федералістів (УПСФ)
УПСР	4–5.04. 1917	Новоутвореної Української партії соціалістів-революціонерів (УПСР)
УСДРП	4–5.04. 1917	Української соціал-демократичної робітничої партії (УСДРП)
	5–7.04. 1917	Всеукраїнський національний конгрес, який проголосив Центральну Раду верховною владою України та обрав її перший склад (голова УЦР — М. Грушевський)
	березень–квітень 1917	Створення Рад робітничих, селянських та солдатських депутатів
	5–8.04. 1917	І Всеукраїнський військовий з'їзд, на якому було обрано Військовий Генеральний комітет як найвищий керівний орган для організації Української армії (голова — С. Петлюра)
	квітень 1917	Створення першої української військової частини — 1-го Українського полку ім. Б. Хмельницького
УДХП	травень 1917	Утворення Української демократично-хліборобської партії, що стояла на позиціях негайного проголошення самостійності

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
		Проголошення автономії України
	10.06.1917	І Універсал УЦР. Проголошення автономії України
	15.06.1917	Створення виконавчого органу УЦР — Генерального Секретаріату (голова — В. Винниченко)
II	3.07.1917	II Універсал УЦР. Компроміс між Центральною Радою та Тимчасовим Урядом Росії щодо устрою України
	4.07.1917	Невдала спроба перевороту Українського полку ім. П. Полуботка з метою укладення сепаратного миру з Центральними державами та проголошення повної самостійності України
	4.08.1917	Територія автономної України, що її було визначено на підставі компромісу між Центральною Радою та Тимчасовим Урядом
	8–15.09. 1917	З'їзд представників народів колишньої Російської імперії
	3–7.10. 1917	Всеукраїнський з'їзд представників Вільного Козацтва (отаманом обрано генерала П. Скоропадського)

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
III	7.11.1917	III Універсал УЦР. Проголошення Української Народної Республіки (УНР). Відповідно до Універсалу до складу УНР мали увійти всі українські етнічні землі
	7.11.1917	Кордони Української Народної Республіки за III Універсалом (приєднання до УНР Холмщини, частин Курщини, Вороніжчини як і інших регіонів, де переважало українське населення, мало вирішуватися самим населенням цих земель)
	листопад 1917	Вибори в Україні до Всеросійських Установчих Зборів
		Лінія фронту німецьких та австро-угорських військ наприкінці 1917 р.
		Підготовка більшовиків до захоплення влади в Україні
	вересень 1917	Більшовизація Рад (місцеві Ради, які під впливом більшовиків прийняли радикальні резолюції щодо необхідності переходу усієї влади до Рад)
	квітень — жовтень 1917	Формування загонів більшовицької Червоної гвардії
	29–31.10. 1917	Невдала спроба захоплення влади більшовиками в Києві

Жовтень 1917 — проголошення Кубанською Крайовою Військовою Радою автономії Кубані. Обрання Військового отамана, створення Законодавчої Ради (парламенту), призначення уряду Кубанського Краю

0 80 160
кілометрів
© Мапа

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
		Перша війна більшовицької Росії проти УНР. Проголошення незалежності України
	3.12.1917	Ультиматум Раднаркому РСФРР українському урядові
	грудень 1917 —січень 1918	Розташування військ напередодні війни:
		Українські війська: Залога в містах (окремі полки,курені тощо)
		Частини зукраїнізованого армійського корпусу генерала П. Скоропадського
		Більшовицькі війська: Загони червоної гвардії
		Збільшовичені військові частини фронту
		Чисельність військових частин менш як 1000 осіб від 1000 до 2000 осіб від 2000 до 3000 осіб більш як 3000 осіб
	6.12.1917	І Всеукраїнський з'їзд Рад, що висловився на підтримку Центральної Ради
	11—12.12. 1917	Переїзд більшовицької частини делегатів І Всеукраїнського з'їзду Рад у Харків та проведення ними окремого з'їзду. Заява від імені 96 Рад (при загальному числі Рад бл. 300) про встановлення радянської влади в Україні. Створення більшовицького уряду — Народного Секретаріату
УПСС	17—21.12. 1917	Створення Української партії соціалістів-самостійників

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
	грудень 1917 —січень 1918	Угрупування військ більшовицької Росії та їхній наступ проти урядових військ України
	січень 1918	Наступ збільшовичених частин проти українських військ на Правобережжі
	січень 1918	Оборонні бої українських військ
	17.01.1918	Битва під Крутами
	грудень 1917 —січень 1918	Збройне захоплення влади більшовиками у великих містах України
		Спроби розчленування України більшовиками способом проголошення республік у складі Радянської Росії:
	кін. січня— березень 1918	Донецько-Криворізька республіка
	17.01.—13.03. 1918	Одеська радянська республіка
	березень— 30.04.1918	Радянська соціалістична республіка Тавриди
	9.01.1918	IV Універсал УЦР. Проголошення незалежності Української Народної Республіки. Перейменування Генерального Секретаріату на Раду Народних Міністрів
	до 27.01.1918	Територія незалежної УНР за IV Універсалом
	січень 1918	Вибори до Українських Установчих Зборів
	16—26.01. 1918	Більшовицьке повстання в Києві. Захоплення його радянськими військами
	26.01.— лютий1918	Відхід українських військ із Києва та їхні дії на Правобережжі

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
		Берестейський мир
	до лютого 1918	Лінія фронту німецьких та австро-угорських військ напередодні укладення миру у Бересті
	27.01.1918	Укладення Берестейського мирного договору між УНР та Центральними державами
	3.03.1918	Приєднання Радянської Росії до Берестейського мирного договору та визнання нею відокремлення України
		Кордони держав після укладання Берестейського мирного договору:
	27.01.1918	Української Народної Республіки
	березень 1918	Польщі
	березень 1918	Литви
	квітень 1918	Анексія Басарабії Румунією
	лютий— травень 1918	Основні напрямки просування німецьких та австро-угорських військ
	березень— квітень 1918	Напрямки наступу українських військ
	29.04.1918	Ухвала Центральною Радою Конституції УНР. Обрання М. Грушевського Президентом УНР
	травень 1918	Східна межа території, зайнятої військами Центральних держав та їхніх союзників

Примітка: Події до 1(14) лютого 1918 р. подано за старим стилем, від 14 лютого — за новим

② ДОБА ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ (збройна боротьба)

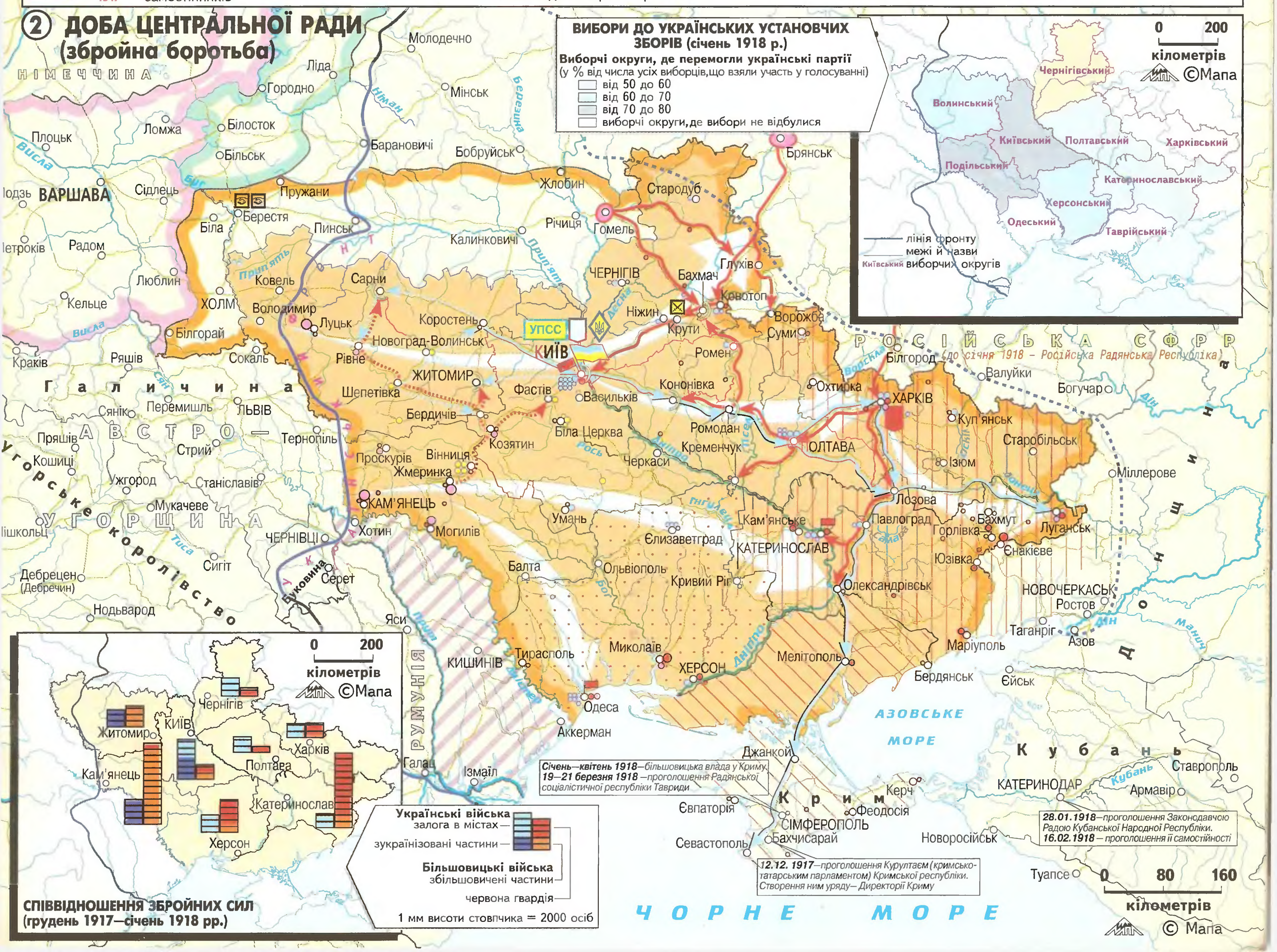

4 УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ та БОРОТЬБА ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ

③ ДОБА ГЕТЬМАНАТУ

Дауґавпілс (Двінськ) · Невель · Ржев · МОСКВА · КП(б)У · Саранськ

Кенігсберг (Королівець) · Каунас (Ковно) · ВІЛЬНЮС (ВІЛЬНА) · Полоцьк · Вязьма · Вітебськ · Смоленськ · Калуга · Рязань · Тула

НІМЕЧЧИНА · 11.11.1918 · Алленштайн (Ольштин) · Сувалки · Ліда · Городно · Молодечно · Борисів · Мінськ · Орша · Могилів · Ломжа · Білосток · Барановичі · Бобруйськ · Брянськ · Орел · Єлець · Тамбов · Сураж · Трубчевськ · Стародуб · Сівськ · Курськ · Воронеж · Балашов

ВАРШАВА · Сідлець · Радом · Люблін · Кельце · Холм · Пружани · Пінськ · БЕРЕСТЯ · Ковель · Володимир · Луцьк · Рівне · Сарни · Коростень · Річиця · Гомель · Жлобин · МОЗИР · ЧЕРНІГІВ · Глухів · Рильськ · Конотоп · Ніжин · Суджа · Короча · Острогозьк · Бутурлинівка · Суми · Ромен · Білгород · Валуйки · Богучар

Ряшів · Сокаль · ЖИТОМИР · Шепетівка · П'ятка · Мотовилівка · Біла Церква · КИЇВ · УПСР-б · УПЛСР · Бердичів · Авратин · Канів · Лубни · ХАРКІВ · Куп'янськ · Старобільськ · Ізюм · Міллерове

Сянік · Перемишль · ЛЬВІВ · Тернопіль · Сквира · Проскурів · Вінниця · Тараща · Лисянка · Черкаси · Золотоноша · ПОЛТАВА · Кременчук · Звенигородка · Умань · Пряшів · Стрий · Кошиці · Ужгород · Мукачеве · Станіславів · КАМ'ЯНЕЦЬ · Єлизаветград · Лозова · Бахмут · Луганськ

ЧЕРНІВЦІ · Хотин · Могилів · Сигіт · Серет · Верблюжка · КАТЕРИНОСЛАВ · Балта · Ольвіополь · Кривий Ріг · Олександрівськ · Юзівка · Гуляйполе · НОВОЧЕРКАСЬК · Нодьварод · Яси · Коложвар · КИШИНІВ · Миколаїв · ХЕРСОН · МЕЛІТОПОЛЬ · Маріуполь · Таганріг · Азов · Ростов · Бердянськ · Єйськ

Одеса · Аккерман · Нодьсебен · Кронштадт (Брашов) · Галац · Ізмаїл · Перекоп · АЗОВСЬКЕ МОРЕ · Ставрополь · КАТЕРИНОДАР · Армавір · Керч · Феодосія · Євпаторія · СІМФЕРОПОЛЬ · Новоросійськ · Севастополь · Плоєшть · Крайова · БУХАРЕСТ · Русе · Констанца · Туапсе

ЧОРНЕ МОРЕ

Березень—квітень 1918—взяття влади більшовиками. Проголошення Кубанської Радянської Республіки.
Серпень—жовтень 1918 — повалення більшовицької влади та відновлення Кубанської Народної Республіки

Кін. квітня 1918—повалення більшовицької влади у Криму
25.06.1918 —створення Кримського крайового уряду

0 80 160 кілометрів

© Мапа

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
	29.04.1918	Державний переворот в Україні. Розпуск Центральної Ради та проголошення гетьманом України П. Скоропадського. Заміна назви — Українська Народна Республіка новою — Українська Держава
	після 27.01.1918	Територія України за умовами Берестейського мирного договору
	травень—листопад 1918	Східна межа території, що її зайняли війська Центральних держав та їхніх союзників за умовами Берестейської угоди
	травень—вересень 1918	Нетривалі анекси Української Держави
	12.06.1918	Укладання угоди про перемир'я між Українською Державою та РСФРР
		Державний кордон між Україною та Росією, запропонований українською стороною:
	червень 1918	варіант, що базувався на етнічному принципі
	жовтень 1918	компромісний з боку України варіант
		Переговори гетьманського уряду щодо установлення федеративних зв'язків:
	червень 1918	з урядом Кубанської Народної Республіки
	поч. жовтня 1918	з Кримським крайовим урядом

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
	15.05.1918	Створення Українського Національно-Державного Союзу (пізніше перетвореного на Український Національний Союз) — опозиції проти гетьманського уряду
УПСР-б	травень 1918	Створення Партії боротьбистів на базі лівого крила Української партії соціалістів-революціонерів
	травень—серпень 1918	Селянські повстання проти окупаційних військ та гетьманської влади
	від літа 1918	Основний район поширення анархо-повстанського руху під проводом Н. Махна
	20.06.—11.07.1918	Всеукраїнський Церковний Собор, який проголосив автономію Української Православної Церкви
КП(б)У	5—12.06.1918	Установчий з'їзд Комуністичної партії (більшовиків) України, що оформив КП(б)У як обласну організацію Російської комуністичної партії (більшовиків)
УПЛСР	вересень 1918	Створення Української партії лівих соціалістів-революціонерів на базі об'єднання лівоесерівських організацій

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
	16.10.1918	Універсал гетьмана про відновлення інституту козацтва, як окремого стану населення зі своїми, застереженими законом, правами і привілеями
3.11.1918	3.11.1918—11.11.1918	Капітуляція Австро-Угорщини та Німеччини. Початок виведення німецько-австрійських військ з України
	13—14.11.1918	Створення Директорії УНР (голова — В. Винниченко) та початок повстання Директорії проти гетьмана
	13.11.1918	Анулювання Радянською Росією Берестейського миру
	18.11.1918	Битва під Мотовилівкою та поразка гетьманських військ
	28.11.1918	Створення на зайнятій червоними військами території більшовицького Тимчасового робітничо-селянського уряду України на чолі з Г. П'ятаковим
	14.12.1918	Вступ військ Директорії до Києва. Зречення влади гетьманом на користь Директорії УНР

ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ (1917 — 1921 рр.) 5

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки. Українсько-польська війна та чужоземна окупація західноукраїнських земель		
		Кордони держав за станом на 1914 р.
		Кордони держав за Берестейським договором:
		Української Народної Республіки
		Польщі
	18.10.1918	Створення Української Національної Ради (УНРада) та прийняття нею декларації про створення української держави на території Галичини, Північної Буковини і Закарпаття (Президент УНРади — Є. Петрушевич)
	1.11.1918	Перехід влади у Львові до УНРади
	6.11.1918	Перебрання влади в українській частині Буковини Крайовим Комітетом УНРади
	11.11.1918	Вступ румунських військ у Чернівці
	13.11.1918	Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР). Створення виконавчого органу — Державного Секретаріату на чолі з К. Левицьким
		Кордони Західноукраїнської Народної Республіки:
		задекларовані тимчасовим Основним законом ЗУНР
		фактичні
		Територія, що її зайняли польські війська до середини листопада 1918 р.
	1—21.11. 1918	Бої за Львів. Відступ українських військових частин зі Львова
		Напрямки наступу польських військ у 2-й пол. листопада 1918 р.
		Українсько-польський фронт узимку 1918 — 1919 р.
	грудень 1918 —січень 1919	Невдалі спроби визволення Львова українськими військами
	3.01.1919	Перша сесія УНРади. Обрання Президента УНРади (Є. Петрушевич) та ухвала злуки з УНР

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
	14—23.01. 1919	Похід військ ЗУНР у Закарпаття та їхній відступ
	15.01.1919	Захоплення Ужгорода чеськими військами
	21.01.1919	Закарпатський Всенародний Конгрес. Обрання Центральної Української Народної Ради та декларація про приєднання Закарпаття до України
	22.01.1919	Проголошення Акту злуки УНР і ЗУНР. Назву ЗУНР змінено на "Західна область Української Народної Республіки" (ЗОУНР)
		Частина української етнічної території, що мала увійти до ЗУНР, але (за станом на серед. січня 1919 р.) була зайнята військами:
		чеськими
		угорськими
		румунськими
	16.02— 18.03.1918	Вовчухівська операція Української Галицької Армії (УГА)
		Наступ польських військ наприкінці березня 1919 р.

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
		Зміни українсько-польського фронту і територія, що її окупували польські війська до початку квітня 1919 р.
		Напрямки загального наступу польських військ у квітні — травні 1919 р.
		Українсько-польський фронт і територія, що її окупували польські війська до початку червня 1919 р.
		Частина території Галичини, окупованої румунськими військами наприкінці травня 1919 р.
	7—24.06. 1919	Чортківська офензива (наступ) Української Галицької Армії
	24—28.06. 1919	Рубіж, що його було досягнуто внаслідок наступу
	16—18.07. 1919	Відступ УГА та її перехід через Збруч
РУМУНІЯ	10.09.1919	Нові кордони держав за Сен-Жерменським мирним договором
	8.12.1919	Лінія Керзона — східний кордон Польщі, що його було запропоновано Антантою

④ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА

0 25 50
кілометрів
© Мапа

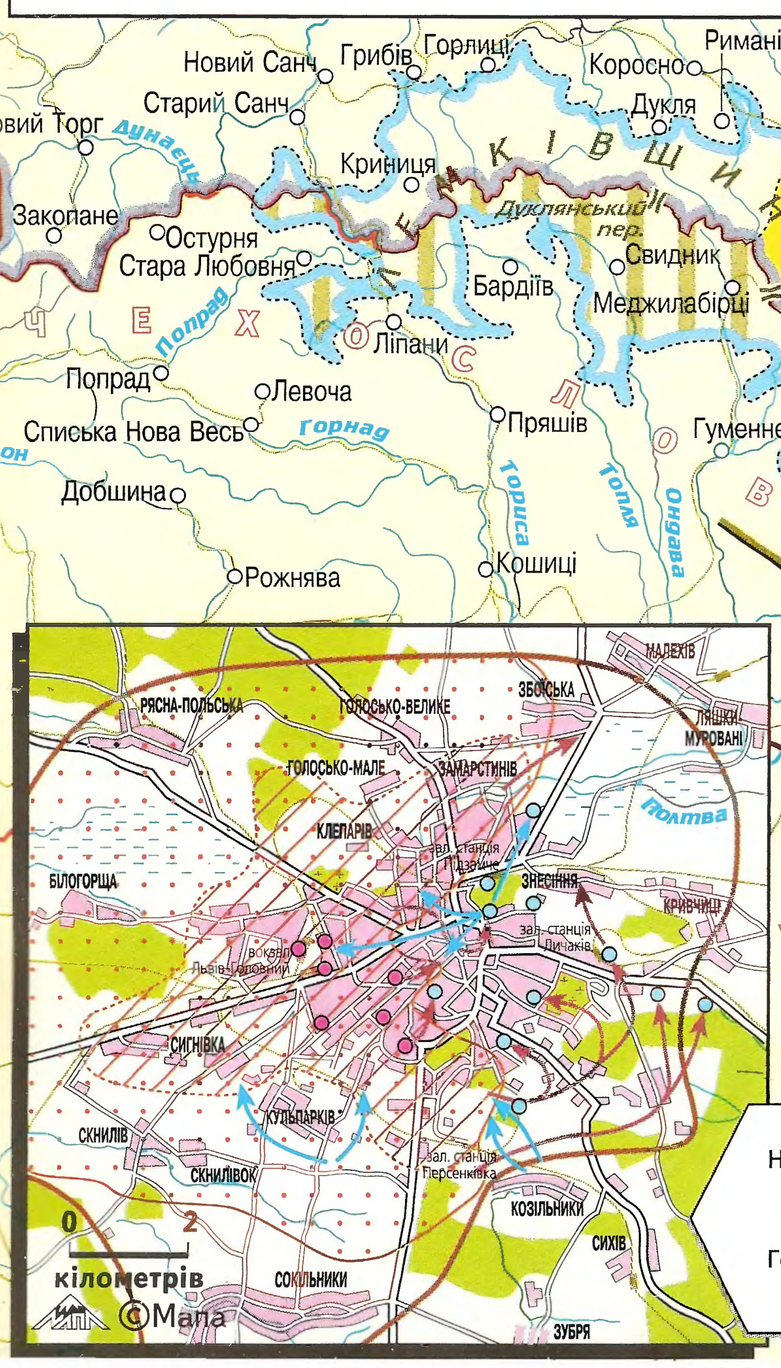

БОРОТЬБА ЗА ЛЬВІВ (листопад 1918 р.)

Найважливіші пункти оборони
- українців
- поляків

Головні напрямки атак
- українців
- поляків

Територія, що її захопили поляки:
- 1—6.11. 1918 р.
- 6—21.11.1918 р.

Українсько-польський фронт з 21.11.1918 р.

6 УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ та БОРОТЬБА ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ

⑤ ДОБА ДИРЕКТОРІЇ-І (кінець 1918 р. — поч. травня 1919 р.)

ЗАГАЛЬНЕ СПІВВІДНОШЕННЯ СИЛ ПРОТИДІЮЧИХ СТОРІН НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ в травні 1919 р.

Кількісний склад військ у % від усіх формувань
(обрахунки Я. Тинченка)

Примітка: відсутні дані про чисельність загонів Н. Махна

Німеччина
Сувалки
Ліда
ВІЛЬНЮС (ВІЛЬНА)
Молодечно
Борисів
Орша
Смоленськ
Калуга
Тула
Алленштайн (Ольштин)
Городно
Мінськ
Могилів
Ломжа
Білосток
Слоним
Барановичі
Слуцьк
Бобруйськ
Брянськ
Орел
ВАРШАВА
Сідлець
Пружани
Лунинець
Жлобин
Почеп
Стародуб
Трубчевськ
БЕРЕСТЯ
Пінськ
Річиця
Гомель
Новозибків
Радом
МОЗИР
Новгород-Сіверський
Сівськ
Балашов
Люблин
Ковель
Глухів
Льгов
Курськ
Вороніж
Кельце
Холм
Сарни
ЧЕРНІГІВ
Короп
Рильськ
Володимир
Чорнобиль
Конотоп
Суджа
Луцьк
Коростень
Ніжин
Бахмач
Острогозьк
Ряшів
Сокаль
Рівне
Радомисль
Прилуки
Ромен
Суми
Білгород
Розсош
Дубно
Острог
Ізяслав
КИЇВ
Валуйки
Перемишль
Кременець
ЖИТОМИР
Трипілля
Лубни
Богучар
Сянік
ЛЬВІВ
Старокостянтинів
Біла Церква
ХАРКІВ
Куп'янськ
Бердичів
Стрий
Тернопіль
Корсунь
Черкаси
ПОЛТАВА
Старобільськ
Пряшів
Проскурів
Літин
Тараща
Ізюм
Кошиці
Станіславіво
Вінниця
Христинівка
Цвітково
Міллерове
Ужгород
КАМ'ЯНЕЦЬ
Тульчин
Кременчук
Лозова
Слов'янськ
Мукачеве
Гайсин
Умань
Олександрія
Бахмут
Луганськ
Хотин
Могилів
Єлизаветград
КАТЕРИНОСЛАВ
Сигіт
ЧЕРНІВЦІ
Ольвіополь
Юзівка
Дебрецен (Дебречин)
Серет
Кривий Ріг
Олександрівськ
НОВОЧЕРКАСЬК
Бірзула
Вознесенськ
Гуляйполе
Ростов
Нодьварод
Березівка
Таганріг
Азов
Яси
КИШИНІВ
Маріуполь
Коложвар
Роздільна
Миколаїв
МЕЛІТОПОЛЬ
Бердянськ
Єйськ
Тирасполь
ХЕРСОН
Одеса
Аккерман
Перекоп
Кронштадт (Брашов)
Нодьсебен
Ізмаїл
Керч
Ставрополь
Євпаторія
СІМФЕРОПОЛЬ
Феодосія
КАТЕРИНОДАР
Армавір
Новоросійськ
Севастополь
Туапсе

4.12.1918—згідно з новою конституцією Кубанську Народну Республіку перейменовано на Кубанський Край

Кін. квітня 1919—вступ червоних військ та утворення більшовиками Кримської Соціалістичної Радянської Республіки

0 80 160 кілометрів

© Мапа

Умовний знак на карті | Дата | Основні події

Відновлення Української Народної Республіки

- **18.12.1918** — Переїзд Директорії до Києва та відновлення Української Народної Республіки
- **26.12.1918** — Створення уряду Директорії — Ради Народних Міністрів на чолі з В. Чехівським
- **22.01.1919** — Проголошення "Акту злуки" УНР і ЗУНР
- **23—28.01. 1919** — Сесія Трудового Конґресу, передпарламенту УНР, що прийняв резолюцію про владу — тимчасову Конституцію об'єднаної УНР

Кордони українських держав:

- Української Народної Республіки (за умовами Берестейського миру)
- Західноукраїнської Народної Республіки (після проголошення "Акту злуки" з УНР — Західної області УНР)

Державні кордони, що встановилися у 1918—1919 рр. (зокрема й ті, що їх було визначено міжнародними мирними угодами)

Дислокація військ УНР наприкінці 1918 р.

- **листопад — грудень 1918** — Висадка військ Антанти в чорноморських портах (з датами)
- **січень 1919** — Лінія розмежування військ Антанти й УНР

Друга війна більшовицької Росії з УНР (кінець 1918 р. — квітень 1919 р.)

- **травень — грудень 1918** — Територія "нейтральної зони"— смуги, що відділяла Україну і Радянську Росію згідно з умовами травневого перемир'я 1918 р., яку було використано для формування "українських радянських повстанських дивізій"
- **6.01.1919** — Проголошення декретом Тимчасового робітничо-селянського уряду Української Соціалістичної Радянської Республіки (УСРР)

Умовний знак на карті | Дата | Основні події

- **29.01.1919** — Реорганізація Тимчасового робітничо-селянського уряду на Раду Народних Комісарів УСРР (голова — Х. Раковський)

Наступ військ більшовицької Росії та зайняті ними частини території УНР:

- у листопаді 1918 — на поч. січня 1919 р.
- у січні — 1-й пол. березня 1919 р.
- Контрудари армії УНР у 1-й пол. березня 1919 р. та відступ червоних військ
- **10.03.1919** — Всеукраїнський з'їзд рад, скликаний більшовиками, на якому було схвалено Конституцію УСРР
- Дії червоних військ у 2-й пол. березня — квітні 1919 р. та зайнята ними частина території УНР

Лінія фронту червоних військ:

- на поч. січня 1919 р.
- на серед. березня 1919 р.
- на поч. травня 1919 р.
- **квітень 1919** — Контрудар військ Антанти та їхній відхід
- **травень1919** — Район антибільшовицького селянського повстання отамана М. Григор'єва

Умовний знак на карті | Дата | Основні події

- **березень— травень 1919** — Райони інших наймасовіших селянських повстань проти більшовиків
- **до серед. травня 1919** — Основний район дій загонів Н. Махна

Початок окупації західноукраїнських земель

Частини території України, що їх окупувала Польща:

- до серед. листопада 1918 р.
- до поч. квітня 1919 р.
- Українсько-польський фронт напр. березня 1919 р.
- Регіони кол. Австро-Угорщини (а) та зокрема частина української етнічної території (б), що за станом на серед. січня 1919 р. контролювалися військами:

а б

- польськими
- чеськими
- угорськими
- румунськими

- **23—31.01. 1919** — Хотинське повстання проти румунської окупації
- Території, що залишалися під контролем військ УНР та ЗОУНР у квітні 1919 р.

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
		Початок денікінського наступу (травень— серпень 1919 р.)
		Кордони Української Народної Республіки
		Кордони Західної області Української Народної Республіки (ЗОУНР)
		Рубежі, що їх займали протидіючі сторони у травні 1919 р.:
		Армія Директорії УНР
		Збройні сили ЗОУНР — Українська Галицька Армія (УГА)
		Червоні війська
		Польські війська
		Білі війська А. Денікіна
	кін. травня 1919	Окупація Покуття Румунією
		Рубіж, що його досягла УГА внаслідок Чортківської офензиви у червні 1919 р.
		Наступ денікінських військ:
		у травні — червні 1919 р.
		у липні — серпні 1919 р.

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
		Лінія фронту білих військ:
		на поч. липня 1919 р.
		напр. серпня 1919 р.
	осінь 1919	Райони наймасовіших повстань проти денікінців
		Протибільшовицький похід об'єднаних українських армій у серпні 1919 р. Чужоземна окупація Західної України
		Лінія фронту армії Директорії УНР у середині липня 1919 р.
	17.07.1919	Зосередження УГА після переходу її через Збруч
		Удари українських військ
		Контрудари червоних військ
		Лінія фронту українських армій на 30.08.1919 р.
		Демаркаційна лінія між українськими та польськими військами за умовами перемир'я від 1.09.1919 р.
		Лінія фронту польських військ проти червоних військ на поч. вересня 1919 р.

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
		Територія, що залишалася під контролем українських військ за станом на кінець серпня 1919 р.
		Частини українських земель, що їх було окуповано за станом на кінець серпня 1919 р.:
		денікінськими військами
		червоними військами
		польськими військами
		румунськими військами
	10.09.1919	Частини українських етнічних земель, що за умовами Сен-Жерменського договору відходили:
		до Чехословаччини
		до Румунії
		Державні кордони, що встановилися у 1918—19 рр. і які були визнані міжнародними мирними угодами
		Нові державні кордони, що складалися внаслідок розпаду імперій, але остаточно ще не були визнані міжнародними угодами

⑥ ДОБА ДИРЕКТОРІЇ-II (кін. травня — поч. вересня 1919 р.)

МОСКВА
ДАНЦІГ (ГДАНСЬК)
Кеніґсберґ (Королівець)
Каунас (Ковно)
НІМЕЧЧИНА
ВІЛЬНЕ МІСТО ГДАНСЬК
ВІЛЬНЮС (ВІЛЬНА)
Сувалкіо
Алленштайн (Ольштин)
Ліда
Городно
Ломжа
Білосток
Плоцьк
Барановичі
Більськ
Бобруйськ
ВАРШАВА
Сідлець
Пружани
БЕРЕСТЯ
Пінськ
Радом
Люблін
Ковель
Холм
Володимир
Сарни
Кельце
Луцьк
Рівне
Ряшів
Сокаль
Перемишль
ЛЬВІВ
Сянік
Стрий
Тернопіль
Пряшів
Станіславів
Кошиці
Ужгород
Мукачеве
Коломия
Мішкольц
Хотин
ЧЕРНІВЦІ
Сигіт
Серет
Дебрецено (Дебречин)
Нодьварод
Коложвар
Ород
Нодьсебен
Кронштадт (Брашов)
Галац
Ізмаїл
Плоєшть
Крайова
БУХАРЕСТ
Русе
Плевен
Ніш
Вітебськ
Вязьма
Орша
Смоленськ
Борисів
Молодечно
Мінськ
Могилів
Бобруйськ
Гомель
Стародуб
Річиця
МОЗИР
ЧЕРНІГІВ
Глухів
Конотоп
Ніжин
Коростень
Новоград-Волинський
КИЇВ
ЖИТОМИР
Шепетівка
Бердичів
Біла Церква
Проскурів
Вінниця
КАМ'ЯНЕЦЬ
Могилів
Вапнярка
Умань
Черкаси
Мельники
Єлизаветград
Ольвіополь
Балта
Полтавка (Баштанка)
Кривий Ріг
Висунськ
Миколаїв
ХЕРСОН
МЕЛІТОПОЛЬ
КИШИНІВ
Одеса
Аккерман
Перекоп
Євпаторія
СІМФЕРОПОЛЬ
Феодосія
Севастополь
Калуга
Рязань
Тула
Брянськ
Орел
Єлець
Тамбов
Курськ
Воронеж
Балашов
Острогозьк
Суми
Ромен
Лубни
Полтава
Кременчук
Лозова
Ізюм
Старобільськ
Білгород
Валуйки
Богучар
Міллерове
ХАРКІВ
Куп'янськ
Бахмут
Луганськ
КАТЕРИНОСЛАВ
Юзівка
Олександрівськ
Ростов
НОВОЧЕРКАСЬК
Таганріг
Азов
Маріуполь
Бердянськ
Єйськ
Ставрополь
КАТЕРИНОДАР
Армавір
Новоросійськ
Туапсе
Керч
Міллерове
Німеччина
Польщі приєднано напр. 1918)
Чехословаччини приєднано у 1918–1919)
(до Румунії – приєднано від кін. 1918)
(до Болгарії у 1918–19)
Балтійське (анексована Румунією у квітні 1918)
Кін. червня 1919—вступ білих військ А. Денікіна та ліквідація Кримської Соціалістичної Радянської Республіки
АЗОВСЬКЕ МОРЕ
ЧОРНЕ МОРЕ
0 80 160
кілометрів
© Мапа

8 УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ та БОРОТЬБА ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
Боротьба українських армій проти денікінських та більшовицьких військ. Розгром денікінців Червоною армією (жовтень 1919 р. — лютий 1920 р.)		
		Кордони Української Народної Республіки
		Рубежі, що їх досягли протидіючі сторони напр. серпня 1919 р.:
		об'єднані українські армії
		денікінські війська
		польські війська
		Протиденікінський фронт об'єднаних українських армій (зокрема, а — армії Директорії УНР; б — УГА):
а б		на поч. жовтня 1919 р.
		на поч. листопада 1919 р.
		Район зосередження армії Директорії УНР на поч. грудня 1919 р.
		Фронт денікінців проти українських військ на поч. грудня 1919 р.
	кін. вересня 1919	Вихід повстанської армії Н. Махна з денікінського оточення та район, що зайняли махновці у денікінському тилу
	11.12.1919	Утворення більшовиками Всеукрревкому — тимчасового найвищого надзвичайного органу, що мав на меті відновлення УСРР (голова — Г. Петровський)
	27.01.1920	Постанова Всеукрревкому про поширення на всю територію України декретів РСФРР
		Наступ червоних військ та зайняті ними частини території УНР:
		до серед. жовтня 1919 р.
		від 11.10.1919 р. до 10.01.1920 р.
		від 11.01. до 8.02.1920 р.
		Лінія фронту червоних військ:
		на серед. жовтня 1919 р.
		на 10.01.1920 р.
		на 8.02.1920 р.
УКП	січень 1920	Створення Української комуністичної партії (УКП — укапісти), що стояла на засадах цілковитої незалежності УСРР
	січень—лютий 1920	Райони наймасовіших протибільшовицьких повстань
	лютий 1920	Капітуляція військ А. Денікіна
	26.02.1920	Утворення на базі Всеукрревкому Раднаркому УСРР та Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету (ВУЦВК)
		Територія, що залишилася під контролем українських військ за станом на 8 лютого 1920 р.
	8.12.1919	Лінія Керзона — східний кордон Польщі, що його було запропоновано Антантою
		Українські землі, що їх окупувала Польща (за станом на 8 лютого 1920 р.)
		Територія Покуття, що залишалося під румунською окупацією
	6.12.1919—6.05.1920	Зимовий похід армії УНР у тил більшовицьких військ
		Державні кордони, що встановилися у 1918—1920 рр. і які були визнані міжнародними мирними угодами
		Нові державні кордони, що складалися внаслідок розпаду імперій, але остаточно ще не були визнані міжнародними угодами

⑦ ДОБА ДИРЕКТОРІЇ-III (вересень 1919 р. — березень 1920 р.)

МОСКВА
Кеніґсберґ (Королівець)
Каунас (Ковно)
ВІЛЬНЮС (ВІЛЬНА)
Сувалки
Алленштайн (Ольштин)
Ліда
Городно
Молодечно
Мінськ
Борисів
Вітебськ
Орша
Смоленськ
Вязьма
Могилів
Калуга
Тула
Рязань
Саранськ
Брянськ
Орел
Єлець
Ливни
Курськ
Воронiж
Тамбов
Балашов
Бобруйськ
Барановичі
Білосток
Ломжа
Більськ
ВАРШАВА
Сідлець
Радом
Люблин
Кельце
Холм
Пружани
БЕРЕСТЯ
Пінськ
Ковель
Володимир
Луцьк
Рівне
Сарни
Сокаль
Ряшів
Перемишль
ЛЬВІВ
Сянік
Стрий
Тернопіль
Станіславів
Коломия
Ужгород
Мукачеве
Дебрецен (Дебречин)
Сигіт
Нодьварод
Коложвар
Нодьсебен
Кронштадт (Брашов)
Крайова
БУХАРЕСТ
Плоєшть
Русе
Плевен
Констанца
Прокурів
Вінниця
КАМ'ЯНЕЦЬ
Хотин
Ямпіль
Могилів
Липовець
Умань
Корсунь
Черкаси
Мельники
Кременчук
Хмельове
Єлизаветград
Ольвіополь
Балта
Рибниця
Бобринець
Вознесенськ
Тирасполь
Одеса
Аккерман
Ізмаїл
Галац
Яси
КИШИНІВ
Миколаїв
ХЕРСОН
Перекоп
Геніческ
МЕЛІТОПОЛЬ
Бердянськ
Єйськ
Маріуполь
Таганріг
Азов
Ростов
Ейськ
Ставрополь
Армавір
КАТЕРИНОДАР
Новоросійськ
Туапсе
Керч
Євпаторія
СІМФЕРОПОЛЬ
Севастополь
Феодосія
Лозова
Ізюм
Куп'янськ
Старобільськ
Міллерове
Бахмут
Луганськ
Юзівка
КАТЕРИНОСЛАВ
Олександрівськ
Гуляйполе
Кривий Ріг
НОВОЧЕРКАСЬК
Долинська
Єлизаветград
Полтава
ЖИТОМИР
КИЇВ
УКП
Новоград-Волинський
Коростень
Шепетівка
Любар
Бердичів
Біла Церква
Млів
Золотоноша
Ніжин
Конотоп
Глухів
ЧЕРНІГІВ
Суми
Ромен
Білгород
Острогозьк
Валуйки
Калач
Богучар
Лубни
МОЗИР
Гомель
Речиця
Стародуб
Рославль
Дніпро
Десна
Ока
Дін
Сож
Прип'ять
Західна Двіна
Німан
Вісла
Буг
Дністер
Прут
Серет
Тиса
Дунай
Мureш
Олт
Кубань
Донець
Оскіл
Ворскла
Псел
Сула
Ворскла
Хопер
Ворскла
Самара
Інгулець
Тетерів
Ірпінь
Горинь
Случ
Стир
Стохід
Західний Буг
Прип'ять
Сян
Дунаєць
Попрад
Тиса
Мureш
Олт
Дунай
Кубань
Маныч
Калитва
Сіверський Донець
Оскіл
Ворскла
Псел
Сула
Десна
Ока
Дін
Воронiж
Цна
Хопер
Медведиця
Бистрий Єланець
Єланець
Карпати
Буковина
Закарпаття
Галичина
Волинь
Наддніпрянщина
Слобожанщина
Донщина
Таврія
Кримський півострів
Бессарабія
Лемківщина
Угорщина
Королівство сербів, хорватів та словенців
Болгарія
Румунія
Чехословаччина
Польща
Німеччина
Білорусь
Росія
Україна
(до Польщі — приєднано напр. 1918)
(до Чехословаччини — приєднано 1918-1919)
(до Румунії — приєднано від кін. 1918)
(анексована Румунією у квітні 1918)
Чорне море
Азовське море
Крим
0 80 160
кілометрів
© Мапа

⑧ ДОБА ДИРЕКТОРІЇ-IV (квітень 1920 р. — листопад 1921 р.)

ЗАГАЛЬНЕ СПІВВІДНОШЕННЯ СИЛ ПРОТИДІЮЧИХ СТОРІН НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ напр. жовтня 1920 р.

Кількісний склад військ у % від усіх формувань
(обрахунки Я. Тинченка)

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
Спільний виступ військ УНР та Польщі проти більшовиків (квітень — листопад 1920 р.). Завершення збройної боротьби регулярних українських військ за державну незалежність України		
		Кордони Української Народної Республіки
	січень 1920	Формування українських дивізій у польському тилу
	21.04.1920	Варшавська угода між Польщею та УНР про спільний виступ проти більшовиків
		Кордон між УНР та Польщею, що мав бути встановлений на підставі Варшавської угоди
		Лінія фронту польських військ на 24 квітня
		Дії польських військ 25 квітня — 14 травня
		Позиції на 25 травня:
		польських військ
		армії УНР
		Наступ червоних військ 26 травня — 3 липня
		Наступ червоних військ у липні — серпні (Львівська операція); їхній відхід
	15.07.—18.09.1920	Територія, на якій під час наступу Червоної армії було створено Галицьку соціалістичну радянську республіку
		Позиції на 15 серпня:
		польських військ
		армії УНР

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
	29.—31.08.1920	6-а стрілецька дивізія армії УНР в обороні Замостя
		Контрнаступ польських військ 16—25 серпня
		Фронт червоних військ 25 серпня
		Фронт червоних військ 18—20 жовтня
		Позиції армії УНР на 10 листопада
	21.11.1920	Бій на Волочиському плацдармі й відхід армії УНР за Збруч
Розгром Червоною армією білих військ П. Врангеля (жовтень — листопад 1920 р.)		
		Дії білих військ П. Врангеля у серпні — жовтні
		Межа просування білих військ на 1 жовтня
		Контрнаступ червоних військ у жовтні — листопаді
	10.—15.11.1920	Евакуація з Криму залишків розгромленої армії П. Врангеля

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
Остаточне встановлення контролю більшовицької Росії над Україною (грудень 1920 р. — листопад 1921 р.)		
		Державні кордони, що встановилися у 1918—1920 рр. (зокрема й ті, що їх було визначено міжнародними мирними угодами 1918 —1920 рр.)
	8.12.1919	Лінія Керзона — східний кордон Польщі, що його було запропоновано Антантою
	18.03.1921	Кордон між радянськими республіками, з одного боку, та Польщею — з іншого за умовами Ризького мирного договору
		Кордони радянських республік (СРР)
		Територія Української СРР у квітні 1921 р.
	16.12.1920	Розгром червоними військами головних сил Н. Махна
	весна 1920 — осінь 1921	Райони наймасовіших антибільшовицьких повстань
	4.—29.11.1921	Партизанський рейд загонів армії УНР на Правобережжі ("Льодовий похід")

Поч. травня 1920—*захоплення Кубані червоними військами. Капітуляція Кубанської армії та еміґрація Кубанського уряду. Ліквідація автономії Кубані*

18.10.1921—*утворення Кримської Автономної Соціалістичної Радянської Республіки в складі РФСРР*

Квітень—листопад 1920—*врангелівський режим у Криму. Існування "Уряду Півдня Росії"*

0 80 160
кілометрів

© Мапа

10 УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ та БОРОТЬБА ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ

⑨ САМОСТІЙНА УКРАЇНА: ТЕРИТОРІЯ, КОРДОНИ, УСТРІЙ (1917– 1920 рр.)

Українська етнічна територія за станом на початок XX ст.

Українська суцільна етнічна територія та українські етнічні острови поза межами цієї території

Ареали у межах української суцільної етнічної території, де переважало неукраїнське населення

Політичний та адміністративний устрій за станом на 1914 р.

Кордони держав

Межі й центри адміністративних одиниць 1-го порядку

Центри градоначальств — окремих міських округ,що не входили до складу адміністративних одиниць 1-го порядку

БЕРЕСТЕЙСЬКИЙ МИР та РОЗПАД РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

Межа території, на яку Росія втрачала всі права і яка звільнялася від російських військ за умовами Берестейського миру

Україна та Фінляндія, незалежність яких визнавалася Берестейським мирним договором

Території Польщі й Литви за умовами Берестейського миру

Інші національні окраїни колишньої імперії, що проголосили незалежність

Територія, на яку претендувала Білоруська Народна Республіка, незалежність якої так і не було зреалізовано

Території, що заявили про свою автономію у складі небільшовицької федеративної Росії, але фактично стали самостійними

22.01.1918 Дати проголошення незалежності

Територія Басарабії, анексована Румунією у квітні 1918 р.

*Територія Басарабії, анексована Румунією у **квітні 1918 р.** Керівництво УНР не визнало цієї анексії*

0 300 кілометрів

©Мапа

ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ (1917 — 1921 рр.) 11

Кордони та внутрішній устрій України (1918 — 1920 рр.)

- Кордони автономної України у серпні 1917 р.
- Кордони Української Народної Республіки (УНР) після проголошення її самостійності (9.01.1918) та укладання Берестейського мирного договору (27.01.1918)
- Українсько-російський кордон за проектом української сторони: варіант, що базувався на етнічному принципі (червень 1918)
- компромісний з боку України варіант (жовтень 1918)
- Нетривалі анекси Української Держави у травні—вересні 1918 р.
- Кордони Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР): що їх було задекларовано тимчасовим Основним законом ЗУНР (13.11.1918)
- фактичні
- Територія України після проголошення акту злуки УНР та ЗУНР (22.01.1919)
- Столиці УНР та ЗУНР
- Крим та Кубань — державні утворення, з якими велися переговори про їхнє входження на федеративних засадах до України
- Губернії та округи — адміністративні одиниці за часів гетьманату й Директорії (від червня 1918 р.): їхні межі
- назви й центри новоутворених адміністративних одиниць або тих, де відбулося перенесення їхніх адміністративних центрів (Холмська губернія)

Смоленська губернія
Калузька губернія
Орловська губернія
Чернігівська губернія
Київська губернія
Подільська губернія
Волинська губернія
Катеринославська губернія
Харківська губернія
Курська губернія
Воронізька губернія
Слобожанщина
Всевелике Військо Донське
(до 1918 – Область Донського війська)
Таврійська губернія
Таврійська округа
Кримські татари
(від грудня 1917)
Кубанський край
(до 1917 – Кубанська область, у січні–грудні 1918 – Кубанська Народна Республіка)
Ставропольська губернія
Чорноморська губернія
Терська область
Саратовська губернія
Імперія
(до 2.03.1917)
Азовське море
Чорне море
Крим
Дніпро
Десна
Сейм
Псел
Ворскла
Сула
Удай
Інгулець
Інгул
Вовча
Оскіл
Донець
Дін
Кальміус
Кінська
Самара
Орель
Берека
Альма
Калитва
Єя
Єгорлик
Лаба
Кубань
Маныч
Калаус
Сал
Терек
Смілянська
Кременчуцька
Дніпровська
Запорізька
Каховська
Таврійська
Сімферополь
Севастополь
Ялта
Феодосія
Керч
Євпаторія
Алушта
Бахчисарай
Старий Крим
Карасубазар
Джанкой
Перекоп
Армянський Базар
Генічеськ
Арабатська Стрілка
Сиваш
Чонгарський півострів
Ейськ
Приморсько-Ахтарська
Новоросійськ
Геленджик
Туапсе
Анапа
Темрюк
Єнікале
Ставрополь
Катеринодар
Армавір
Медвеже
Кавказька
Брюховецька
Гривенська
Коренівська
Старощербинівська
Староменська
Кисляківська
Катеринівська
Новоменська
Уманська
Незамайківська
Канівська
Платнирівська
Ведмедівська
Петрівська
Полтавська
Старонижчестебліївська
Новотитарівська
Пашківська
Корсунська
Слов'янська
Кримська
Абинська
Іванівська
Мингрельська
Новомишастівська
Єнакієве
Дебальцеве
Луганське
Луганськ
Бахмут
Слов'яносербськ
Єфремово-Степанівка
Старобільськ
Біловодськ
Сватова Лучка
Куп'янськ
Марківка
Ізюм
Барвінкова
Слов'янськ
Лозова
Харків
Вовчанськ
Печеніги
Чугуїв
Валки
Зміїв
Краснокутськ
Котельва
Вільшани
Богодухів
Охтирка
Золочів
Грайворон
Борисівка
Білгород
Болховець
Короча
Новий Оскіл
Старий Оскіл
Обоянь
Суджа
Курськ
Льгов
Тім
Нижньодівицьк
Воронеж
Борисоглібськ
Піски
Новохоперськ
Бобров
Козловка
Бутурлинівка
Урюпинська
Манина
Калач
Ширяєва
Стара Кривуша
Богучар
Павлівськ
Воронцівка
Верхній Мамон
Білогір'я
Лосева
Олексіївка
Бирюч
Нова Сотня
Острогозьк
Коротояк
Валуйки
Уразова
Ровеньки
Троїцьке
Усть-Медведицька
Великокняжеська
Єйськ
Старощербинівська
Староменська
Кисляківська
Катеринівська
Новоменська
Уманська
Незамайківська
Канівська
Приморсько-Ахтарська
Медвеже
Єгорлик
Ставрополь
Армавір
Майкоп
Упорна
Баталпашинська
Кавказька
Брюховецька
Гривенська
Коренівська
Старонижчестебліївська
Ведмедівська
Платнирівська
Новотитарівська
Пашківська
Корсунська
Петрівська
Полтавська
Слов'янська
Кримська
Абинська
Іванівська
Мингрельська
Новомишастівська
Темрюк
Єнікале
Керч
Анапа
Новоросійськ
Геленджик
Туапсе
Ростов-на-Дону
Таганріг
Покровська
Троїцька
Нахічевань
Батайськ
Кагальник
Азов
Койсуг
Старочеркаська
Новочеркаськ
Сулинський Завод
Олександрівськ-Грушівський
Костянтинівська
Голодаївка
Дмитрівський
Юзівка
Маріуполь
Берестове
Новоспасівка
Бердянськ
Ногайськ
Андріївка
Миколаївка
Тимошівка
Мала Білозерка
Велика Білозерка
Мелітополь
Рубанівка
Берислав
Велика Лепетиха
Херсон
Олешки
Нова Маячка
Збур'ївка
Велика Знам'янка
Дніпровка
Верхній Рогачик
Михайлівка
Чернігівка
Попівка
Великий Токмак
Оріхів
Кінські Роздори
Гуляйполе
Нікополь
Широке
Казанка
Новий Буг
Кривий Ріг
Томаківка
Олександрівськ
о.Хортиця
Софіївка
Васильківка
Підгородне
Покровське
Гришине
Єнакієве
Амур-Нижньодніпровськ
Синельникове
Катеринослав
Комісарівка
Саксагань
Кам'янське
Катеринослав
Романкове
Кам'янка
Верхньодніпровськ
Олександрія
Аджамка
Єлизаветград
Бобринець
Ічня
Сосниця
Короп
Конотоп
Ромен
Глинськ
Прилуки
Лохвиця
Пирятин
Лубни
Миргород
Хорол
Лютенька
Зіньків
Гадяч
Суми
Сміле
Недригайлів
Нижча Сироватка
Хотмизьк
Лебедин
Боромля
Путивль
Рильськ
Кролевець
Глухів
Новгород-Сіверський
Семенівка
Сівськ
Стародуб
Погар
Клинці
Трубчевськ
Мглин
Почеп
Сураж
Брянськ
Карачів
Орловська губернія
Смоленська губернія
Калузька губернія
Вереміївка
Градизьк
Кременчук
Крюків
Чигирин
Новогеоргіївськ
Кобеляки
Костянтиноград
Полтава
Могилів
Петриківка
Чаплинка
Мишурин Ріг
Новомосковськ
Павлоград
Кам'янка
Лозова
Барвінкова
Слов'янськ
Ізюм
Берека
Орель
Псел
Ворскла
Сула
Дніпро
Удай
Сейм
Десна
Інгулець
Інгул
Вовча
Оскіл
Донець
Дін
Кальміус
Кінська
Самара
Альма
Калитва
Єя
Єгорлик
Лаба
Кубань
Маныч
Калаус
Сал
Терек
Смілянська
Кременчуцька
Дніпровська
Запорізька
Каховська
Таврійська
Сімферополь
Севастополь
Ялта
Феодосія
Керч
Євпаторія
Алушта
Бахчисарай
Старий Крим
Карасубазар
Джанкой
Перекоп
Армянський Базар
Генічеськ
Арабатська Стрілка
Сиваш
Чонгарський півострів
Ейськ
Приморсько-Ахтарська

УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ у 1920-х рр.

① УСТРІЙ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ у 1920-х рр.

*Кордон між Польщею та радянськими республіками за умовами Ризького мирного договору від **18.03.1921***

*Кордони Західноукраїнської Народної Республіки, приєднання якої до Польщі санкціонувалося рішенням Ради послів Антанти від **15.03.1923**. Цим рішенням передбачалося надання Галичині автономного статусу*

Кордони Чехословаччини, Угорщини й Румунії за Сен-Жерменським та Тріанонським мирними договорами 1919—20 рр.

*Територія Басарабії, анексію якої Румунією було санціоновано т. зв. Паризьким протоколом від **28.10.1920**. УНР як і УСРР не визнали цього акту*

Білосток, Ломжа, Вовковийськ, Зельва, Слоним, Барановичі, Несвіж, Тихановець, Брянськ, Суражь, Заблудів, Свіслоч, Нарва, Більськ, Ботьки, Кліщелі, Шерешів, Ружани, Косів, Дорогичин, Сім'ятичі, Соколів, Пружани, Береза-Картузька, Люсиці, Мельник, Янів, Високе, Кам'янець, Сідлець, Луків, Біла, БЕРЕСТЯ, Антопіль, Мотоль, Логишин, Кожан-Городок, Ясельда, Кобринь, Дорогичин, Янів, Лунинець, Лахва, Межиріччя, Терешпіль, Дивин, Пінськ, Радинь, Давид-Городок, Городне, Столин, Парчів, Острів, Володава, Ратне, Камінь-Каширський, Серники, Висоцьк, Любартів, Ленчна, Дубровиця, Наровля, ЛЮБЛИН, Володимирець, Бережниця, Любомль, Холм, Мацеїв, Ковель, Сарни, Красник, Чорторийськ, Овруч, Красностав, Щебрешин, Дубенка, Устилуг, Рокитне, Олевськ, Чорнобиль, Піньчув, Судомир, Янів, Грубешів, Володимир, Рожище, Степань, Коростень, Ставшув, Тарнобжег, Ніско, Замостя, Білгорай, Локачі, Торчин, Луцьк, Костопіль, Березне, Межиріч, Тучин, Корець, Малин, Дзялошице, Мелець, Томашів, Порицьк, Горохів, Олика, Рівне, Здолбунів, Новоград-Волинський, Домброва, Сокаль, Берестечко, Бжеськ, Кольбушова, Чесанів, Белз, Рава-Руська, Дубно, Острого, Володарськ [Горошки(Кутузове) — до 1923], Черняхів, Радомисль, Тарнів, Ряшів, Бохня, Пільзно, Ропчице, Любачів, Радехів, Славута, Коростишів, Ланьцут, Ярослав, Судова Вишня, Кам'янка-Струмилова, Радивилів, Шумськ, Ліманова, Бжостек, Переворськ, Яворів, Жовква, Буськ, Кременець, Ізяслав, Шепетівка, Романів, ЖИТОМИР, Васильків, Новий Санч, Горлиці, Стрижів, Березів, Мостиська, Броди, Почаїв, Полонне, Борисполь, Грибів, Ясло, Городок, Яричів-Новий, Олесько, Вишнівець, Переяслав, Старий Санч, Коросно, Перемишль, ЛЬВІВ, Золочів, Чуднів, Фастів, Обухів, Риманів, Сянік, Рудки, Щирець, Перемишляни, Старокостянтинів, Любар, Янушпіль, Бердичів, Біла Церква, Стара Любовня, Бардіїв, Лісько, Комарно, Зборів, Кожатин, Сквира, Кежмарок, Самбір, Бібрка, Поморяни, Збараж, Тернопіль, Меджибіж, Хмільник, Канів, Левоча, Пряшів, Добромиль, Дрогобич, Старий Самбір, Стара Сіль, Жидачів, Микулинці, Богуслав, Спішська Нова Вес, Борислав, Стрий, Рогатин, Бережани, Скалат, Проскурів, Летичів, Тараща, Корсунь, Турка, Болехів, Підгайці, Теребовля, Медвин, Сколе, Долина, Калуш, Бучач, Копичинці, Деражня, Літин, Липовець, Городище, Рожнява, Кошиці, Галич, Чортків, Гусятин, Тисмениця, Вінниця, Орловець, Ужгород, Станіславів, Язлівець, Звенигородка, Шаторойоуйгей, Богородчани, Тлумач, Заліщики, Бар, Жмеринка, Немирів, Шпола, Шарошпоток, Борщів, КАМ'ЯНЕЦЬ, Дунаївці, Нова Ушиця, Златопіль, Надвірна, Городенка, Брацлав, Гайсин, Мукачеве, Коломия, Шаргород, Тальне, Мішкольц, Печеніжин, Снятин, Умань, Новомиргород, Берегове, Севлюш, Косів, Заставна, Кіцмань, Тульчин, Токой, Кішвардо, Хуст, Ясіня, Вашківці, Хотин, Могилів, Томашпіль, Глодоси, Злинка, Тиса, Кути, ЧЕРНІВЦІ, Атаки, Ямпіль, Бершадь, Новоукраїнка, Ніредьгазо, Вижниця, Єдинці, Сороки, Рівне, Сторожинець, Гойдубесермень, Сигіт, Сату-Маре (Сотмарнеметі), Карей (Нодькарой), Дебрецен (Дебречин), Редеуць (Радівці), Дорогой, Ботошань, Гура-Гуморулуй (Гурагумора), Сучава, Кимпулунг (Довгополя), Яси, Роман, Васлуй, Бакеу, Гушь, Келерашь-Тирґ, Орхей (Оргіїв), Бірзула, Ананьїв, Рибниця, Вознесенськ, Тирасполь, Слободзея, Очаків, Одеса, Бендери — до 1918, Леова, Комрат, Кагул, Болград, Рені, Ізмаїл, Кілія, Тульча, Констанца, Чернігів, Ніжин, Остер, Козелець, Носівка, Кобижча, Прилуки, Ічня, Бобруйськ, Старий Бихів, Пропойськ, Костюковичі, Рогачів, Старі Дороги, Слуцьк, Чечерськ, Глуськ, Любань, Паричі, Жлобин, Старобін, Стрешин, Птич, Березина, Дніпро, Сож, Вітка, Новозибків, Гомель, Добруш, Злинка, Копаткевичі, Річиця, Житковичі, Петриків, Калинковичі, Турів, МОЗИР, Лоїв, Добрянка, Городня, Радуль, Сновськ, Наровля, Березна, Прип'ять, Овруч, Чорнобиль, Олевськ, Коростенська округа, Київська округа, Чернігівська округа, Ніжинська округа, КИЇВ, Бориспіль, Переяслав, Васильків, Фастів, Обухів, Біла Церква, Богуслав, Канів, Корсунь, Черкаська округа, Городище, Білозірка, Звенигородка, Шевченківська округа, Умань, Шпола, Златопіль, Новомиргород, Глодоси, Злинка, Новоукраїнка, Рівненська округа, Первомайськ [Ольвіополь — до 1919], Балта, Миколаївська округа, Одеська округа, Березівка, Миколаїв, Очаків, Одеса, Ананьїв, Бірзула, Вознесенськ, Ягорлик, Дністер, Тилігул, Хотинський повіт, Сорокський повіт, Чернівецький повіт, Сторожинецький повіт, Радівецький повіт, Сучавський повіт, Кимпулунзький повіт, Оргіївський повіт, Бендерський повіт, Аккерманський повіт, Кагульський повіт, Ізмаїльський повіт, Лопушнянський повіт, Бельцівський повіт, Молдавська АСРР, Тігіна-Дністерська округа, Проскурівська округа, Бердичівська округа, Вінницька округа, Кам'янецька округа, Могилівська округа, Уманська округа, Подільська округа, Волинська округа, Житомир, Шепетівська округа, Коростенська округа, Київська округа, Чернігівська округа, Ніжинська округа, Полісське воєводство, Новогородоцьке воєводство, Волинське воєводство, Львівське воєводство, Станіславівське воєводство, Тернопільське воєводство, Підкарпатська Русь, Словаччина, Угорщина, Закарпатська Русь, Краківське воєводство, Келецьке воєводство, Люблинське воєводство, Білостоцьке воєводство, Буг, Прип'ять, Стир, Горинь, Случ, Уборть, Тетерів, Ірпінь, Десна, Сож, Дніпро, Птич, Березина, Ясельда, Нарва, Сян, Вісла, Вепр, Тиса, Прут, Дністер, Дунай, Ялпуг, Кодима, Тилігул, Ягорлик, Ч О Р Н О, М О Р Е

① 2а кін. 1917—серед. 1918 рр.

② РАДЯНИЗАЦІЯ ОКРАЇН КОЛИШНЬОЇ ІМПЕРІЇ (кін. 1917 — поч. 1921 рр.)

Території радянських республік (часто — це територія, на якій встановлення влади Рад тільки декларувалося і значна частина якої цією владою не контролювалася)

Вірменська СРР — Назви радянських республік

від 11.1920 — Періоди існування радянських республік

Основні напрямки походів військ Радянської Росії на підтримку більшовицьких режимів

ЕСТОНІЯ — Держави — колишні складові частини Російської імперії, що відстояли свою державну незалежність у 1917—1921 рр.

③ УТВОРЕННЯ СОЮЗУ РСР (грудень 1922 р.)

Білоруська — Радянські республіки, що підписали договір про утворення СРСР

Бухарська — Народні радянські республіки, що перебували у договірних відносинах з РСФРР

Кордони Далекосхідної Республіки (існувала з 6.04.1920 до 15.11.1922)

② 2б кін. 1918—серед. 1919 рр.

② 2в кін. 1919—поч. 1921 рр.

Українська етнічна територія за станом на серед. 1920-х рр.

Українська суцільна етнічна територія та українські етнічні острови поза межами цієї території

Ареали у межах української суцільної етнічної території, де переважало неукраїнське населення

Устрій українських та суміжних земель у період після укладання Берестейського миру (березень 1918 р.)

КИЇВ — Кордони й столиці держав

ХАРКІВ — Межі й центри адміністративних одиниць 1-го порядку

Устрій українських та суміжних земель у повоєнний період (1920-і рр.)

Кордони держав та республік Союзу СРР, до складу яких увійшли українські етнічні землі:

Українська СРР

Російська СФРР

Білоруська СРР

Польща

Румунія

Чехословаччина

Столиця Української СРР

Кордони Української СРР та інших радянських республік:

у 1920—21 рр.

у 1924—28 рр.

Адміністративні одиниці (за станом на 1929 р.):

їхні межі й назви

Київська округа

центри (а — округ, повітів та автономій; б — країв, областей, воєводств, земель)

а б

Сталіно [Юзівка — *до 1924*]

Поселення, що їх було перейменовано у 1918—1930 рр. (червоним кольором подано нові назви, чорним — старі)

① — ⑧ *Території, що їх було приєднано до Української СРР у 1925—1928 рр.*

Територія, що її було приєднано до Української СРР у 1920 р.

Територія Таганрізької та Шахтинської округ, що входили до Української СРР у 1920—1925 рр.

Територія, що її було приєднано до Української СРР у 1920 р.

0 40 80

кілометрів

© Мапа

14 ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ в УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

ДИНАМІКА ЗРОСТАННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ НАЙБІЛЬШИХ МІСТ УКРАЇНИ (1896—1934 рр.)

Число жителів у містах:
у 1934 р.
у 1926 р.
у 1896 р.

1 мм висоти стовпчика = 20 000 жителів

Львів
Чернівці
Одеса
Київ
Дніпропетровськ
Харків
Кам'янське
Миколаїв
Запоріжжя
Маріуполь
Сталіно
Макіївка
Луганськ

НІМЕЧЧИНА
БІЛОРУСЬКА РСР
ПОЛЬЩА
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА
АВСТРІЯ
УГОРЩИНА
РУМУНІЯ
ЮГОСЛАВІЯ
РОСІЙСЬКА СФРР

Берестя, Пинськ, Холм, Луцьк, Рівне, Житомир, Бердичів, Вінниця, Проскурів, Тернопіль, Львів, Перемишль, Дрогобич, Борислав, Стрий, Станіслав, Ужгород, Мукачеве, Коломия, Кам'янець-Подільськ, Чернівці, Сигіт, Тирасполь, Ізмаїл, Чернігів, Суми, Київ, Житомир, Вінниця, Полтава, Харків, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Миколаїв, Одеса, Молдавська АСРР, Тирасполь, Краснодар

Річки: Прип'ять, Буг, Сян, Горинь, Случ, Стир, Тиса, Дунай, Прут, Дністер, Десна, Тетерів, Ворскла, Псел, Оскіл, Дніпро, Самара, Бог, Донець, Дін, Кубань

Азовське море

Прямі втрати від голоду 1932—33 рр. в Українській СРР оцінюються фахівцями у діапазоні від **3—3,5 млн.** осіб (мінімальна оцінка) до **7—10 млн.** осіб (максимальна оцінка). Точну цифру померлих унаслідок голодомору встановити маловірогідно через знищення більшовицькою владою всіх даних як поточного обліку населення за цей період, так і перепису 1937 р.
На Кубані, де за переписом 1926 р. переважали українці, померло від голоду не менш як **1 млн.** осіб

Смертність в Українській СРР у 1933 р.
(за даними С. Кульчицького)

на 1 народженого органами ЗАГС протягом 1933 р. в областях Української СРР зареєстровано померлих:

- від 1 до 2
- від 2 до 3
- від 3 до 4
- від 6 до 7
- від 7 до 8

Народжуваність та смертність в областях Української СРР (1927—1936 рр.)
(за даними С. Кульчицького)

Донецька область
СТАЛІНО

Народжених

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Померлих

1мм висоти стовпчика = 10 000 народжених чи померлих

Цифрами позначено роки:

1—1927	3—1929	5—1931	7—1933	9—1935
2—1928	4—1930	6—1932	8—1934	10—1936

0 80 кілометрів

©Мапа

② ДЕМОГРАФІЧНІ ВТРАТИ ВІД ГОЛОДОМОРУ в УКРАЇНСЬКІЙ СРР (1932—33 рр.)

① ГУСТОТА НАСЕЛЕННЯ ТА ЛЮДНІСТЬ ПОСЕЛЕНЬ у 1932 р.

СРР
РОСІЙСЬКА
ЧОРНЕ МОРЕ
АЗОВСЬКЕ МОРЕ
СФРР

Клинці
ЧЕРНІГІВ
Конотоп
Ніжин
Прилуки
Суми
Охтирка
ХАРКІВ
Полтава
Біла Церква
Черкаси
Сміла
Кременчук
Петриківка
Зінов'євськ
Кам'янське
ДНІПРОПЕТРОВСЬК
Первомайськ
Кривий Ріг
Запоріжжя
Миколаїв
Херсон
Мелітополь
Бердянськ
ОДЕСА
Татя-Албе
(Керман)
Керч
СІМФЕРОПОЛЬ
Євпаторія
Феодосія
Севастополь
Бутурлинівка
Первомайська Копальня
Брянська Копальня
Верхнє Кадіївка
Артемівськ
Слов'янськ
Краматорськ
Дружківка
Костянтинівка
Щербинівська Копальня
Горлівка
Рикове
Луганськ
Ворошиловськ
СТАЛІНО
Петровська Копальня
Макіївка
Красний Луч
Рутченківська Копальня
Будьоннівка
Маріуполь
Таганріг
Батайськ
Єйськ
КРАСНОДАР

Десна
Ока
Дін
Хопер
Медведиця
Сейм
Сула
Ворскла
Псел
Донець
Дніпро
Інгулець
Кубань
Манич
Кума

Густота населення
(осіб на 1 кв. км, *за В. Кубійовичем*)

- менш як 10
- від 10 до 25
- від 25 до 40
- від 40 до 60
- від 60 до 80
- від 80 до 100
- більш як 100

Поселення за кількістю мешканців у них
(тис. осіб)

- понад 500
- від 250 до 500
- від 100 до 250
- від 50 до 100
- від 25 до 50
- від 10 до 25

Межа української суцільної етнічної території за станом на поч.1930-х рр.

0 50 100
кілометрів

© Мапа

16 ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ наприкінці

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Виробнича спеціалізація землеробства за провідними сільськогосподарськими культурами

- Жито, овес, картопля
  - зокрема зі значними посівами льону
  - зокрема зі значними посівами коноплі
- Жито, пшениця, овес, картопля
  - зокрема зі значними посівами льону
  - зокрема зі значними посівами ячменю
- Овес, картопля
- Кукурудза
  - зокрема зі значними посівами пшениці
  - зокрема зі значними посівами ячменю
- Пшениця
  - зокрема зі значними осередками буряківництва
  - зокрема зі значними посівами ячменю
  - зокрема зі значними посівами коноплі
  - зокрема зі значними посівами соняшника
- Приміський тип господарства з переважанням овочівництва й картоплярства

РАДЯНСЬКА ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНИ

Велика і дрібна промисловість (по валовій продукції)

Структура великої промисловості

Найбільші підприємства основних галузей промисловості, що їх було збудовано чи реконструйовано у 1926-1937 рр.

- чорної металургії
- кольорової металургії
- машинобудування
- хімічної та коксохімічної промисловості
- легкої промисловості
- харчової промисловості

Підприємства чи скупчення підприємств з видобування
- кам'яного вугілля
- бурого вугілля
- залізної руди
- марганцевої руди

Гідроелектростанції
Теплові електростанції

0 80 кілометрів

©Мапа

1930-х рр.

Значні посіви окремих культур поза основними районами виробничої спеціалізації

- гречки
- соняшника
- рицини
- кукурудзи
- хмелю
- бавовни
- рису
- цукрових буряків
- тютюну, махорки
- Промислове садівництво
- Виноградарство

Несільськогосподарські угіддя

Ліси, Солончаки, Плавні, Болота

Тваринництво

Найзначніші райони поширення великої рогатої худоби, свиней, овець

ПРОМИСЛОВІСТЬ

Головні галузі

- чорна металургія
- кольорова металургія
- транспортне машинобудування
- сільськогосподарське машинобудування
- інші галузі машинобудування та металообробка
- хімічна та гірничохімічна
- нафтопереробна
- склоробна й порцеляно-фаянсова
- виробництво будівельних та вогнетривких матеріалів
- паперова
- інші галузі лісової та деревообробної промисловості
- текстильна
- швейна та шкіряно-взуттєва
- цукрова
- інші галузі харчової промисловості

Видобування

- кам'яного вугілля
- бурого вугілля
- нафти
- природного газу
- залізної руди
- марґанцевої руди
- ртутної руди
- калійної солі
- кам'яної солі
- фосфоритів

Найбільші електростанції

- гідроелектричні
- теплові

ТРАНСПОРТ

- Головні морські порти
- Найзначніші річкові пристані
- Судноплавні дільниці річок
- Залізниці
- Нафтопровід
- Газопровід

Політичний поділ подано за станом на жовтень 1938 р.

0 40 80 кілометрів

© Мапа

18 КУЛЬТУРА та ЦЕРКВА в УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ (1917

③ УКРАЇНСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО у 1927–30 рр.

0 150 кілометрів
© Мапа

Відсоток школярів-українців, що навчалися рідною мовою:

2 10 25 75 90 100

Відсоток школярів, що відвідували утраквістичні (двомовні) школи (в СРСР — російсько-українські, в Польщі — польсько-українські):

5 10 25 50 75

Берестя, Холм, Мозир, Глухів, Чернігів, Луцьк, Конотоп, Суми, Острогозьк, Білгород, Розсош, Житомир, Київ, ХАРКІВ, Львів, Старобільськ, Полтава, Кам'янець, Вінниця, Ужгород, Артемівськ, Луганськ, Чернівці, Дніпропетровськ, Сталіно, Кривий Ріг, Таганріг, Миколаїв, Маріуполь, Одеса, Херсон, Сімферополь, Краснодар

БІЛОРУСЬКА СРР, ПОЛЬЩА, ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА, УГОРЩИНА, РУМУНІЯ, РОСІЙСЬКА СФР, ЧОРНЕ МОРЕ, АЗОВСЬКЕ МОРЕ

С. Людкевич
В. Кубійович
Б.-І. Антонич
Л. Курбас
К. Гриневичева
О. Кульчицька
В. Ґжицький
Б. Лепкий
М. Ірчан
В. Касіян
М. Бажан

Новий Санч, Новиця, Ярослав, Перемишль, Самбір, Ужгород, Ужгород, Тернопіль, Романівка, Бережани, Острівець, Крогулець, П'ядики, Микулинці, Кам'янець, Липовець, Летичівка, Чоботарка, Ободівка

Дунай, Тиса, Прут

① ДІЯЧІ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ, ЛІТЕРАТУРИ та МИСТЕЦТВА (1917 — 1930-і рр.). НЕТРИВАЛА УКРАЇНІЗАЦІЯ в УКРАЇНСЬКІЙ СРР (1920-і —1932 р.)

С. Рудницький, М. Кравчук, М. Вериківський, П. Козицький, Н. Ужвій, В. Левицький, В. Липський, П. Тутковський, А. Бучма, М. Бойчук, Б. Лятошинський

Устилуг, Човниця, Самостріли, Житомир, Кременець, ЛЬВІВ, Винники

Д. Заболотний, О. Новаківський, Ю. Шумський

0 50 100 кілометрів
© Мапа

④ УКРАЇНСЬКІ ЦЕРКВИ у 1920—30-х рр.

Регіони, де чисельно переважали:
- православні
- греко-католики

КИЇВСЬКА — Межі, назви та осідки єпархій Російської Православної Церкви (РПЦ) в Україні

КИЇВСЬКА — Межі й назви церковних округ Української Автокефальної Православної Церкви (УАПЦ) від серед. 1920-х рр. до знищення її радянським режимом

Межі, назви та осідки єпархій Польської Автокефальної Православної Церкви в українських землях

Межі й осідок Буковинської єпархії, що входила до складу Румунської Православної Церкви (до 1925 р. — незалежна Буковинська митрополія)

ЛЬВІВСЬКА — Межі, назви та осідки греко-католицьких єпархій

Стародуб, Берестя, Пинсько, Чернігів, Глухів, Конотоп, Суми, Ніжин, Прилуки, Ромен, Холм, Володимир, Луцьк, Коростень, Шепетівка, Житомир, Київ, Харків, Куп'янськ, Перемишль, Львів, Сяніко, Біла Церква, Бердичів, Лубни, Полтава, Черкаси, Кременчук, Ізюм, Старобільськ, Пряшів, Проскурів, Вінниця, Умань, Тульчин, Могилів, Артемівськ, Луганськ, Галич, Станіславів, Ужгород, Мукачеве, Гойдудорог, Чернівці, Хотин, Сучава, Зінов'євськ, Первомайськ, Балта, Дніпропетровськ, Сталіно, Кривий Ріг, Запоріжжя, Маріуполь, Кишинів, Тирасполь, Миколаїв, Херсон, Мелітополь, Одеса, Четатя-Албе (Аккерман), Ізмаїл, Керч, Сімферополь, Севастополь

ВОЛИНСЬКА, ЖИТОМИРСЬКО-КОРОСТЕНСЬКА, ЧЕРНІГІВСЬКО-НІЖИНСЬКА, КОНОТОПСЬКО-ГЛУХІВСЬКА, ПОЛТАВСЬКА, КРЕМЕНЧУЦЬКО-ПОЛТАВСЬКА, ХАРКІВСЬКА, ЛУБЕНСЬКА, ПРИЛУЦЬКО-РОМЕНСЬКА, КИЇВСЬКА, БЕРДИЧІВСЬКО-ШЕПЕТІВСЬКА, БІЛОЦЕРКІВСЬКА, ЧЕРКАСЬКА, ПОДІЛЬСЬКА, ВІННИЦЬКО-МОГИЛІВСЬКА, УМАНСЬКА, ПРОСКУРІВСЬКА, КАМ'ЯНЕЦЬКА, ТУЛЬЧИНСЬКА, ЗІНОВ'ЄВСЬКА, ЛЬВІВСЬКА, ПЕРЕМИСЬКА, ЗОЛОЧІВСЬКО-БЕРЕЗЕЦЬКА, ПОЛІСЬКА, ВОЛИНСЬКО-ВАРШАВСЬКА, АПОСТОЛЬСЬКА АДМІНІСТРАЦІЯ ЛЕМКІВЩИНИ, ПРЯШІВСЬКА, МУКАЧІВСЬКА, СТАНІСЛАВІВСЬКА, ГОЙДУДОРОЗЬКА, БУКОВИНСЬКА, БАЛТСЬКА, ОДЕСЬКО-МИКОЛАЇВСЬКО-ХЕРСОНСЬКА, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА, КАТЕРИНОСЛАВСЬКА, ТАВРІЙСЬКА, ХЕРСОНСЬКА

Сож, Десна, Сейм, Псел, Ворскла, Оскіл, Буг, Вісла, Сян, Прип'ять, Рось, Дніпро, Дністер, Серет, Прут, Тиса, Дунай, Бог, Кубань

АЗОВСЬКЕ МОРЕ, ЧОРНЕ МОРЕ

0 80 160 кілометрів
© Мапа

② КУЛЬТУРНЕ БУДІВНИЦТВО У ПЕРІОД ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ (1917—1921 рр.). УКРАЇНСЬКА НАУКОВО-КУЛЬТУРНА ЕМІҐРАЦІЯ у 1920—30-х рр.

Берлін
Український науковий інститут 1926—45
Український науковий інститут 1930—39
Варшава
Каліш
Українське воєнно-історичне т-во 1926—39
Холм
Українська господарська академія 1922—35
Український технічно-господарський ін-т 1932—45
Прага
Подєбради
Український Вільний університет 1921—45
Український педагогічний інститут ім. М. Драгоманова 1923—33
Українське історико-філософське т-во 1923—45
Студія пластичних мистецтв 1923—44
Музей визвольної боротьби України 1925—48
Українська наукова організація 1932—45
Відень
Український Вільний університет 1922—35
Український соціологічний ін-т 1932—45
Київ
Харків
Полтава
Кам'янець
Катеринослав

Головні осередки української науки й культури на еміґрації, що утворилися після встановлення в Україні радянського режиму

Український Вільний університет 1921—45 — Українські наукові й культурні установи на еміґрації та роки їхньої діяльності

0 150 кілометрів

© Мапа

М. Рильський
Б. Антоненко-Давидович
Г. Нарбут
З. Тулуб
І. Кавалерідзе
М. Василенко
А. Петрицький
Л. Ревуцький
Б. Гмиря
Г. Світлицький
О. Довженко
О. Вишня
М. Птуха
О. Сердюк
М. Зеров
Г. Чупринка
П. Тичина

Дніпро, Десна, Сейм, Снов, Сула, Псел, Ворскла, Донець, Інгулець, Бог

Нарбутівка, Есмань, Чернігів, Сосниця, Ніжин, Остер, Іржавець, Ромен, Піски, Гоголів, Новопетрівка, Лебедин, КИЇВ, Бзів, Тростянець, Грунь, Зіньків, Щербанівка, Канів, Кибинці, Валки, Саварка, Малі Канівці, Полтава, Балаклія, Юрки, Вишнопіль, Христинівка, Умань, Кайтанівка, Пальчик, Новоархангельськ, Федвар, Царичанка, Петриківка, Дніпропетровськ, Чаплі, Маєрове, Миколаїв, Херсон, Нерубайське, ОДЕСА, Чаплинка

М. Хвильовий
Є. Плужник
ХАРКІВ
М. Йогансен
М. Семенко
П. Панч
Костянтинівка (Кантемирівка)
Г. Косинка
Ю. Кондратюк
О. Петрусенко
А. Головко
М. Драй-Хмара
А. Люлька
І. Їжакевич
К. Воблий
Луганськ
П. Филипович
Т. Пата
В. Підмогильний
Дебальцеве
В. Сосюра
Г. Юра
С. Ефремов
Є. Маланюк
Ю. Яновський
Ю. Смолич
М. Слабченко
О. Шовкуненко
О. Корнійчук
М. Куліш

АЗОВСЬКЕ МОРЕ

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
	1917	Початок загальної українізації шкіл
1—8	1917—18	Заснування закладів вищої освіти: 1)Української науково-педагогічної академії; 2)Української академії мистецтв; 3)Українського (Першого державного) університету; 4)Українського (Другого державного) університету; 5)Історико-філологічного факультету у Полтаві; 6)Катеринославського університету; 7)Музично-драматичного інституту ім. М. Лисенка; 8)Харківської консерваторії
	1918	Заснування Української Академії Наук (УАН)
	1918	Заснування Національної бібліотеки
	1918	Заснування Головної книжкової палати
	1918	Заснування Українського інституту архітектури
	1918	Заснування культурно-освітнього товариства Холмщини "Рідна хата"
9—10	1919	Заснування науково-дослідних інститутів УАН: 9)Інституту технічної механіки; 10)Зоологічного музею та біологічного інституту
11—12	1919	Створення професійних хорових колективів: 11)Республіканської капели О. Кошиця; 12)Капели "Думка"

УРСР

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
	1920	Реорганізація університетів та ін. закладів вищої освіти в Інститути народної освіти
1—23	1920—31	Заснування науково-дослідних інститутів та ін. наукових установ :
	1920	1)Інституту народного господарства
	1922	2)Інституту туберкульозу; 3)Наукового інституту селекції; 4)Українського інституту марксизму; 5)Всеукраїнського археологічного комітету; 6)Інституту книгознавства
	1925	7)Біохімічного інституту
	1926	8)Інституту педагогіки; 9)Інституту літератури ім. Т. Шевченка; 10)Геологічного інституту; 11)Інституту гідрології та гідротехніки; 12)Полтавської гравіметричної обсерваторії; 13)Всеукраїнської наукової асоціації сходознавства
	1927	14)Інституту фізичної хімії; 15)Фізико-технічного інституту; 16)Інституту географії та картографії
	1929	17)Інституту мікробіології та епідеміології; 18)Інституту фізики
	1930	19)Трубного інституту; 20)Лабораторії низьких температур; 21)Інституту експериментальної біології та патології
	1931	22)Інституту мовознавства; 23)Інституту хімії
	1922	Заснування українського театру "Березіль" Л. Курбаса
	1922	Заснування мистецької школи монументалістів М. Бойчука

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
	1923—27	Поява літературних об'єднань письменників
	1922—27	Перетворення Української академії мистецтв у Київський художній інститут. Заснування художніх інститутів в Одесі та Харкові
	1925	Поява мистецьких об'єднань художників
	1925—26	Започаткування національних театрів опери та балету
	1924	Заснування М. Грушевським часопису українознавства "Україна"
	1925—26	Заснування музеїв-заповідників— Канівського та Києво-Печерської Лаври
	1928	Перший кінофільм О. Довженка "Звенигора"
СВУ	1929—30	Процес над учасниками "Спілки визволення України"— початок репресій радянського режиму проти діячів української науки й культури

Галичина

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
	1921—25	Діяльність Львівського (таємного) Українського університету
	1922—25	Діяльність Львівської (таємної) Української високої політехнічної школи
	1922—32	Видання "Літературно-наукового вісника" Д. Донцова

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
	1923	Заснування Українського наукового богословського товариства
	1928	Заснування митрополитом А. Шептицьким Греко-католицької богословської академії
	1930—35	Видання "Української Загальної Енциклопедії" за редакцією І. Раковського

Закарпаття

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
	1920—39	Діяльність товариства "Просвіта" в Ужгороді і на Закарпатті
	1923—39	Діяльність Педагогічного товариства Підкарпатської Русі
	1930—39	Діяльність Учительського товариства Підкарпатської Русі

Місця народження видатних діячів української науки, літератури й мистецтва

В. Липський	учених та винахідників
В. Сосюра	письменників
А. Бучма	театральних діячів
С. Людкевич	композиторів
І. Їжакевич	діячів образотворчого мистецтва
Л. Курбас	Діячі, яких було репресовано у 1930-і рр. радянським режимом

20 УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ у 1930-х — на поч. 1940-х рр.

① УСТРІЙ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ у 1930-х—на поч. 1940-х рр.

0 400 кілометрів ©Мапа

Таллінн Рига Москва Каунас Вільнюс Мінськ Варшава Київ

Російська РФСР; Білоруська РСР; Українська РСР; Північна Буковина; Румунія; Польща

② РАДЯНСЬКО-НІМЕЦЬКІ ДОГОВОРИ та ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПЕРЕРОЗПОДІЛ СХІДНОЇ ЄВРОПИ (1939—1940 рр.)

Лінія, що розмежовувала сфери взаємних інтересів СРСР та Німеччини згідно з договором про ненапад між двома державами від 23.08.1939 р.

Лінія, якою частково перерозподілялися сфери впливу обох держава згідно з договором про дружбу і кордон між Німеччиною і СРСР від 28.09.1939 р.

Території, що їх було приєднано до СРСР (а) та Німеччини (б) до серпня 1940 р.

а б

Ломжа БІЛОСТОК Кринки Вовковийськ Барановичі Несвиж Слоним Лапи Тихановець Більськ Гайнівка Косів Соколів Сім'ятичі Пружани Береза [Береза-Картузька—до 1940] Високе Сідлець Межиріччя Луків Біла Радинь Кобринь БЕРЕСТЯ Пінськ Лунинець Давид-Городок Столин Парчів Любартів Володава Камінь-Каширський ЛЮБЛИН Любомль Ковель Дубровиця Сарни Красностав Холм Устилуг Володимир-Волинський Щебрешин Грубешів Замостя Білгорай Луцьк Горохів Томашів Белз Рівне Корець Новоград-Волинський Сокаль Берестечко Здолбунів Дубно Острог Рава-Руська Мости-Великі Радехів Червоноармійськ [Радивилів—до 1940] Славута Любачів Кам'янка-Струмилова Судова Вишня Яворів Жовква Буськ Броди Кременець Ізяслав Шепетівка Полонне Тарнів Ряшів Бохня Переворськ Ярослав Мостиська Городок ЛЬВІВ Винники Золочів Новий Санч Ясло Коросно Перемишль Рудки Перемишляни Горлиці Старий Санч Самбір Комарно Старий Самбір Сянік Лісько Устрики-Долішні Добромиль Бірка Зборів Збараж Тернопіль Старокостянтинів Бердичів Кожмарок Бардіїв Левоча Пряшів Спішська Нова Вес Хирів ДРОГОБИЧ Борислав Турка Стрий Рогатин Бережани Підгайці Скалат Проскурів Козятин Хмільник Рожнява Кошиці Сколе Болехів Калуш Галич Теребовля Монастириська Долина Бучач Чортків Копичинці Шаторойбуйгей УЖГОРОД СТАНІСЛАВ Тлумач Борщів Бар Жмеринка Вінниця Мукачеве Надвірна Городенка Заліщики КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬК Мішкольц Кішвардо Берегове Севлюш Коломия Снятин Вашківці Кіцмань Заставна Хотин Тульчин Гайсин Умань Тальне Ніредьгазо ХУСТ Ясіня Вижниця ЧЕРНІВЦІ Новоселиця Могилів-Подільський Тячів Рахів Сторожинець Атаки Єдинці Сороки Гойдубесермень Сату-Маре (Сотмарнеметі) Сигіт Герца Серет Дорогой Балта Первомайськ Дебрецен (Дебречин) Вішеу-де-Сус (Вишів-Вижній) Редеуць (Радівці) Рибниця Бая-Маре (Нодьбаньо) Борша Гура-Гуморулуй (Гурагумора) Ботошань Бельці Сучава Кімпулунг (Довгопілля) Котовськ [Бірзула—до 1935] Ананьїв Вознесенськ Орадя (Нодьварод) Залеу (Зілог) Деж (Дейш) Бистриця (Бестерце) Орхей (Оргіїв) Пашкань Яси Кишинів Тирасполь Бендери [Тігіна—у 1918-40] Гуш Комрат Кагул Аккерман [Четатя-Албе—у 1918-40] Болград Рені Ізмаїл Кілія Вилкове Галац Тульча Очаків Одеса Миколаїв Константа Келерашь Сілістра

Київ Бориспіль Васильків Переяслав Фастів Біла Церква Сквира Богуслав Канів Корсунь Черкаси Сміла Звенигородка Шпола Новоукраїнка Кіровоградська область Житомирська область Житомир Коростишів Радомисль Київська область Чернігівська область Чернігів Ніжин Щорс [Сновськ—до 1935] Овруч Чорнобиль Коростень Малин Житомир Рівненська область Волинська область Житомирська область Київська область Вінницька область Хмельницька область Чернівецька область Одеська область Ізмаїльська область Миколаївська область Кіровоградська область Чернігівська область

Білостоцька область (Білостоцьке воєводство) Барановицька область (Новогородоцьке воєводство) Мінська область Могилівська область Гомельська область Пінська область Поліська область Дніпровсько-Бузький канал Волинська область (Волинське воєводство) Рівненська область Житомирська область Київська область Вінницька область Одеська область Генеральна губернаторство (Краківське воєводство) Львівська область (Львівське воєводство) Тернопільська область (Тернопільське воєводство) Дрогобицька область Станіславська область (Станіславське воєводство) Чернівецька область (Хотинський повіт) (Чернівецький повіт) (Сторожинецький повіт) (Радівецький повіт) (Сучавський повіт) (Кимпулунзький повіт) (Бельцівський повіт) (Оргіївський повіт) (Лопушнянський повіт) (Бендерський повіт) (Аккерманський повіт) (Кагульський повіт) (Ізмаїльський повіт)

Річки: Нарва, Вельда, Пина, Прип'ять, Стир, Горинь, Случ, Уж, Тетерів, Ірпінь, Десна, Сож, Снов, Десна, Дніпро, Березина, Птич, Ствига, Ужок, Латориця, Боржава, Теребля, Ріка, Тересва, Тиса, Сомеш, Прут, Дністер, Бог, Кодима, Реут, Ялпуг, Кагул, Дунай, Чорне море

③ КАРПАТСЬКА УКРАЇНА напр. 1938 — на поч. 1939 рр.

0 20 кілометрів ©Мапа

- Українська етнічна територія
- Регіони, де переважали греко-католики з розмовними угорською та словацькою мовами
- Кордони й столиця автономної Підкарпатської Русі у жовтні 1938 р.
- Кордони держав до листопада 1938 р.
- Частина території Закарпаття, що її було приєднано до Угорщини за рішенням Віденського арбітражу від 2.11.1938
- 15.03.1939 Проголошення незалежної Карпатської України
- Кордони й столиця незалежної Карпатської України
- Межі й центри округ Карпатської України (а—нові центри округ після 2.11.1938)

Турка Сколе Снина Гуменне Словаччина Долина Великий Березний Перечин Нижні Верецькі Михайлівці Ужгород Середнє Свалява Волове Вельке Капушани Великі Лучки Чинадьово Чоп Мукачеве Довге Іршава Косини Кішвардо Берегове Вашарошномень Севлюш 15.03.1939 Хуст Ясіня Вишково Тячів Рахів Тересва Великий Бичків Матесолько Галмин Сигіт Нірбатор Сату-Маре (Сотмарнеметі)

Словаччина; Польща; Угорщина; Румунія

Частини територій Словаччини та Закарпаття, що їх було передано Угорщині за рішенням першого Віденського арбітражу від **2.11.1938**

Територія Карпатської України, що її окупувала Угорщина у **березні 1939 р.**

Частина території Румунії, що її було передано Угорщині за рішенням другого Віденського арбітражу від **30.08.1940**

Українська етнічна територія за станом на поч. 1930-х рр.

Українська суцільна етнічна територія та українські етнічні острови поза її межами

Ареали у межах української суцільної етнічної території, де переважало неукраїнське населення

Устрій українських та суміжних земель за станом на 1933 р.

Кордони й столиці держав та республік Союзу РСР

Межі й назви адміністративних одиниць

Центри адміністративних одиниць (а—областей, країв, воєводств, земель; б—повітів та автономій)

Устрій українських та суміжних земель у 1934—40 рр.

Столиця Української СРР від червня 1934 р.

Кордони й столиця автономної Підкарпатської Русі у жовтні 1938 р.

Кордони й столиця незалежної Карпатської України на 15.03.1939 р.

Адміністративні одиниці (за станом на серпень 1940 р.):
їхні межі й назви

центри (а—областей, країв; б— автономій)

Осипенко [Бердянськ—*до 1939*]

Поселення, що їх було перейменовано у 1930—40 рр. (червоним кольором подано нові назви, чорним — старі)

Зміни кордонів держав та республік Союзу РСР у 1938—40 рр.

Кордони держав та республік Союзу РСР за станом на серпень 1940 р.:
Української РСР
Російської РФСР
Білоруської РСР
Молдавської РСР
Угорщини
Румунії
Словаччини
Німеччини та залежних і окупованих територій

0 40 80
кілометрів

© Мапа

22 УКРАЇНА У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

① НАСТУП НІМЕЦЬКИХ ВІЙСЬК (червень 1941 — липень 1942 рр.)

Найважливіші військові операції

Літньо-осіння кампанія (червень—листопад 1941 р.)
1. Прикордонні бої в Західній Україні
2. Бої на Коростенському та Київському напрямках
3. Бої на Кишинівському та Кам'янець-Подільському напрямках
4. Уманська операція
5. Оборона Одеси
6. Оборона Києва
7. Бої на Харківському й Сумському напрямках та в Донбасі
8. Бої в Криму та початок оборони Севастополя

Зимова кампанія (грудень 1941—квітень 1942 р.)
9. Керченсько-Феодосійська операція
10. Барвінківсько-Лозівська операція

Весняно-літня кампанія (травень—липень 1942 р.)
11. Бій на Керченському півострові
12. Харківська операція
13. Оборона Севастополя

Територія Німеччини (включаючи окуповані нею землі) та її союзників до 22. 06. 1941

Зосередження військ протидіючих сторін: Німеччини та її союзників

радянських військ

Літньо-осіння кампанія (червень—листопад 1941 р.)

Основні напрямки ударів німецьких військ та зайнята ними територія:
- з 22.06. по 29.06.1941
- з 30.06 по 10.09.1941
- з 11.09. по кінець листопада 1941 р.

Лінія фронту:
- на 29.06.1941
- на 10.09.1941
- на 10—12.07.1941
- напр. 09.1941

Контрудари радянських військ; їхній відхід

Оточення й полон військ Червоної армії

Зимова кампанія (грудень 1941—квітень 1942 рр.)

Контрнаступ радянських військ та рубіж, досягнутий ними на 31.01.1942 р.

Лінія фронту на поч. 12.1941

Весняно-літня кампанія (травень—липень 1942 р.)

Невдала спроба контрнаступу Червоної армії;

Оточення й полон радянських військ

Наступ німецьких військ та зайнята ними до 23.07.1942 територія

Лінія фронту на 23.07.1941

Територіальний устрій подано за станом на 22.06.1941

0 80 кілометрів

© Мапа

③ АНТИФАШИСТСЬКИЙ РУХ ОПОРУ (1941—1944 рр.)

Радянський партизанський рух

Райони, що тривалий час контролювалися партизанами

Маршрути рейдів партизанських з'єднань і частин:
- С. Ковпака
- О. Федорова
- О. Сабурова

Територія, що за станом на листопад 1942 р. залишалася під контролем радянських військ

Український рух опору

30.06.1941 Акт проголошення відновлення Української держави

Основний регіон діяльності Української повстанської армії (УПА)

Райони базування УПА

Територіальна організація УПА:
- межі крайових військових командувань
- УПА—ЗАХІД назви крайових військових командувань

Політичні кордони на 22.06.1941 р.

Демаркаційні лінії поміж державами гітлерівського блоку та межі адміністративного устрою окупованої території

0 80 кілометрів

© Мапа

② НАЦИСТСЬКИЙ ОКУПАЦІЙНИЙ РЕЖИМ (1941—1944 рр.)

Територія т. зв. "Великої Німеччини" до 22.06.1941 р.:
- земель, що безпосередньо входили до райху
- земель, що становили своєрідну колонію Німецького райху

Території, окуповані Німеччиною у 1941—42 рр.:
- Білосточчина, що її безпосередньо було включено до райху
- Галичина, що її було приєднано до Ґенерального губернаторства
- землі, на яких утворювалися райхскомісаріати з підпорядкуванням останніх райхсміністерству у справах окупованих східних територій
- землі, що підпорядковувалися військовій адміністрації

Головні німецькі концентраційні табори

Найбільші місця масових розстрілів

Території держав—сателітів Німеччини:
- Угорщини (а—Карпатська Україна, що її окупувала Угорщина у 1939 р.)
- Румунії (а—землі, окуповані Румунією у 1941 р.)
- Словаччини

Політичні кордони та адміністративні межі на 22.06.1941 р.

Демаркаційні лінії поміж державами гітлерівського блоку та межі й центри райхскомісаріатів

Межі територій, які по закінченню військових дій прилучалися до райхскомісаріатів

Межі й центри ґенеральних округ

0 80 кілометрів

© Мапа

④ НАСТУП РАДЯНСЬКИХ ВІЙСЬК (1943 — 1944 рр.)

Найважливіші військові операції

Зимова кампанія (грудень 1942—березень 1943 р.)
1. Харківська операція

Літньо-осіння кампанія (липень—грудень 1943 р.)
2. Білгородсько-Харківська операція
3. Донбаська операція
4. Чернігівсько-Прип'ятська операція
5. Керченська операція
6. Київська операція
7. Житомирсько-Бердичівська операція

Зимова кампанія (січень—травень 1944 р.)
8. Корсунь-Шевченківська операція
9. Рівненсько-Луцька операція
10. Нікопольсько-Криворізька операція
11. Проскурівсько-Чернівецька операція
12. Умансько-Ботошанська операція
13. Березнегувато-Снігурівська операція
14. Одеська операція
15. Кримська операція

Літньо-осіння кампанія (липень—жовтень 1944 р.)
16. Львівсько-Судомирська операція
17. Карпатсько-Ужгородська операція

Рубіж найдальшого просування німецьких військ (до 18 листопада 1942 р.)

Зимова кампанія (грудень 1942—березень 1943 рр.)
Основні напрямки ударів радянських військ та зайнята ними територія з 19.11.1942 по 3.03.1943

Лінія фронту на 2.02.1943 р.

Лінія фронту на 3.03.1943 р.

Контрнаступ німецьких військ (4 — 25.03.1943) та рубіж, досягнутий ними напр. березня 1943 р.

Літньо-осіння кампанія (липень—грудень 1943 рр.)
Основні напрямки ударів радянських військ та зайнята ними територія у липні—грудні 1943 р.

Лінія фронту на 29.09.1943 р.

Лінія фронту на 23.12.1943 р.

Контрудари німецьких військ

Зимова кампанія (січень—травень 1944 рр.)
Основні напрямки ударів радянських військ та зайнята ними територія у січні—травні 1944 р.

Наступи та контрудари німецьких військ

Оточення й ліквідація угрупувань німецьких військ

Лінія фронту напр. лютого 1944 р.

Лінія фронту на 17.04.1944 р.

Літньо-осіння кампанія (липень—жовтень 1944 рр.)
Основні напрямки ударів радянських військ та зайнята ними територія у липні—жовтні 1944 р.

Контрудари німецьких військ

Оточення й ліквідація угрупувань німецьких військ

Лінія фронту на 28.10.1944 р.

Територіальний устрій подано за станом на 28.10.1944

0 80 кілометрів

© Мапа

24 УКРАЇНА у ПОВОЄННІ РОКИ (2-а пол. 1940-х — 1950-і

Еволюція території Української РСР у 2-й пол. 1940-х — поч. 1950-х рр.

Територія Закарпатської України, возз`єднана з Україною у 1945 р.

Територія, що її було передано від УРСР до Польщі за договором про радянсько-польський кордон 1945 р.

а б

Обмін територіями з Польщею у 1951 р. :
а) передано від УРСР до Польщі
б) передано від Польщі до УРСР

Територія Кримської області, передана зі складу Російської РФСР до складу Української РСР у 1954 р.

Кордони та межі

держав (на 1955 р.)

союзних республік СРСР (на 1955 р.)

областей УРСР (до 1954 р.)

Зміни меж областей у 1950-х рр.

Столиці союзних республік СРСР

Центри областей УРСР

а б Центри новоутворених (а), та скасованих (б) областей

1959 а) 1954 б) Дати скасування (а) та утворення (б) областей

Бердянськ [Осипенко—*до 1958*] Поселення, що їх було перейменовано у 2-й пол. 1940—50-х рр.

Залізниці

Найважливіші автодороги

Назви областей, що походять від однойменних назв їхніх адміністративних центрів, на карті не зазначено

Десна
Бєжиця
Брянськ
Мглін
(Мглин)
Карачев
Орел
Мценськ
Єфремов
Мічурінськ
Кірсанов
Тамбов
Расказово
Унеча
Почеп
Трубчевськ
Клинці
Стародуб
Липецьк
Єлець
Грязі
Ливни
Семенівка
Новгород-
Сіверський
Дмитрієв-Льговський
Сєвськ
Фатеж
Щигри
Усмань
Шостка
Глухів
Курськ
Воронеж
(Вороніж)
Борисоглєбськ
Корюківка
Льгов
Рильськ
Кролевець
Новохоперськ
Поворіно
Старий Оскол
Бобров
Путивль
Бахмач
Суджа
Обоянь
Ліски
Бутурліновка
(Бутурлинівка)
Конотоп
Білопілля
Псел
Острогозьк
Урюпінськ
СУМИ
Р О С І Й С Ь К А
Ічня
Ромни
Лебедин
Прилуки
Бєлгород
(Білгород)
Короча
Новий Оскол
Шебекіно
(Шебекине)
Грайворон
Тростянець
Охтирка
Росош
(Розсош)
Павловськ
Калач
Лохвиця
Гадяч
Пирятин
Зіньків
Вовчанськ
Валуйки
Богучар
Михайловка
Гребінка
Богодухів
Люботин
ХАРКІВ
Чугуїв
Лубни
Миргород
Мерефа
Куп'янськ
Серафимович
Хорол
Валки
Зміїв
Балаклія
ПОЛТАВА
Сватове
Старобільськ
Карлівка
Красноград
Рубіжне
Кремінна
Ізюм
Кобеляки
Лисичанськ
Чигирин
Красний Лиман
Сєвєродонецьк
Мілєрово
(Міллерове)
Кременчук
Верхнє
Барвінкове
Новогеоргіївськ
Лозова
Слов'янськ
Знам'янка
Краматорськ
Попасна
Первомайськ
Новомосковськ
Артемівськ
Кадіївка
ЛУГАНСЬК
[Ворошиловград—до 1958]
Верхньодніпровськ
Дружківка
Костянтинівка
Олександрія
Дніпродзержинськ
Павлоград
Добропілля
Ворошиловськ
Морозовськ
Верхівцеве
Дзержинськ
Краснодон
Каменськ-Шахтинський
КІРОВОГРАД
Красноармійське
Горлівка
Дебальцеве
ДНІПРОПЕТРОВСЬК
Жовті Води
П'ятихатки
Синельникове
Красний Луч
Ровеньки
Свердловськ
Ясинувата
Снакієве
Сніжне
Долинська
Макіївка
Боково-Антрацит
Селидове
СТАЛІНО
Чистякове
Красний Сулін
Бобринець
Харцизьк
Шахтарськ
Шахти
Моспине
Новошахтинськ
Кривий Ріг
ЗАПОРІЖЖЯ
Амвросіївка
Орджонікідзе
Марганець
Новочеркаськ
Інгулець
Гуляйполе
Волноваха
Апостолове
Оріхів
Нікополь
Пологи
Таганрог
(Таганріг)
Ростов-на-Дону
Кам`янка
Дніпровська
Василівка
Великий Токмак
Батайськ
Молочанськ
Ждановка
[Маріуполь—до 1948]
Азов
Бердянськ
[Осипенко—до 1958]
Мелітополь
Єйськ
Кущовська
(Кущівська)
Сальськ
Берислав
Каховка
Нова Каховка
ЕРСОН
Цюрупинськ
Гола Пристань
Ленінградська
(Уманська)
Генічеськ
Тихорєцьк
А З О В С Ь К Е М О Р Е
Єгорлик
Джанкой
Тимашовська
(Тимошівська)
Кропоткін
Керч
Славянська
(Слов`янська)
Краснодар
Ставрополь
Темрюк
Краснодарська
(Полтавська)
Усть-Лабінська
Армавір
Кубань
Лаба
Євпаторія
Саки
Старий Крим
Білогірськ
Феодосія
СІМФЕРОПОЛЬ
Анапа
Кримська
Бєлорєченська
Майкоп
Лабінська
Невинномиськ
Бахчисарай
Севастополь
Алушта
Новоросійськ
Геленджик
Апшеронська
Черкеськ
Ялта
Алупка
Єсентуки
Кисловодськ
Туапсе
Клухорі
0 40 80
кілометрів
© Мапа

26 ДЕМОГРАФІЧНІ ЗМІНИ в УКРАЇНІ у 1950 — 1980-і рр.

Ⓐ ГУСТОТА НАСЕЛЕННЯ ТА ЛЮДНІСТЬ МІСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ (за переписом 1959 р.)

Густота сільського населення
(осіб на 1 кв. км)

- менш як 20
- від 20 до 40
- від 40 до 60
- від 60 до 80
- від 80 до 100
- більш як 100

Поселення за кількістю мешканців у них
(тис. осіб)

- більш як 1 000
- від 500 до 1000
- від 250 до 500
- від 100 до 250
- від 50 до 100
- від 25 до 50
- від 10 до 25

Ⓑ НАСЛІДКИ РУСИФІКАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ ЩОДО УКРАЇНЦІВ (за даними переписів населення 1959, 1970, 1979 та 1989 рр.)

Зменшення частки українців в усьому населенні за 1959-1989 рр.

Динаміка зміни частки українців серед усього населення Української РСР, по областях за даними переписів

Процент українців — за переписом 1959 р. / 1970 р. / 1979 р. / 1989 р.

Питома вага українців серед усього населення
(по областях за 1989 р.)

- до 50%
- від 50 до 60%
- від 60 до 70%
- від 70 до 80%
- від 80 до 90%
- більш як 90%

Зменшення частки українців, які вважають рідною українську мову

%

Роки: 1959, 1970, 1979, 1989

- Вся Україна
- Дніпропетровська область
- Донецька область
- Запорізька область
- Київська область
- Кримська область
- Луганська область
- Миколаївська область
- Одеська область
- Харківська область

0 60 120 кілометрів

0 80 160 кілометрів

Скорочення:
Єнакієве—Єнак.

© Мапа

Ⓑ ЧИСЕЛЬНІСТЬ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ СКЛАД НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

ЧИСЕЛЬНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ

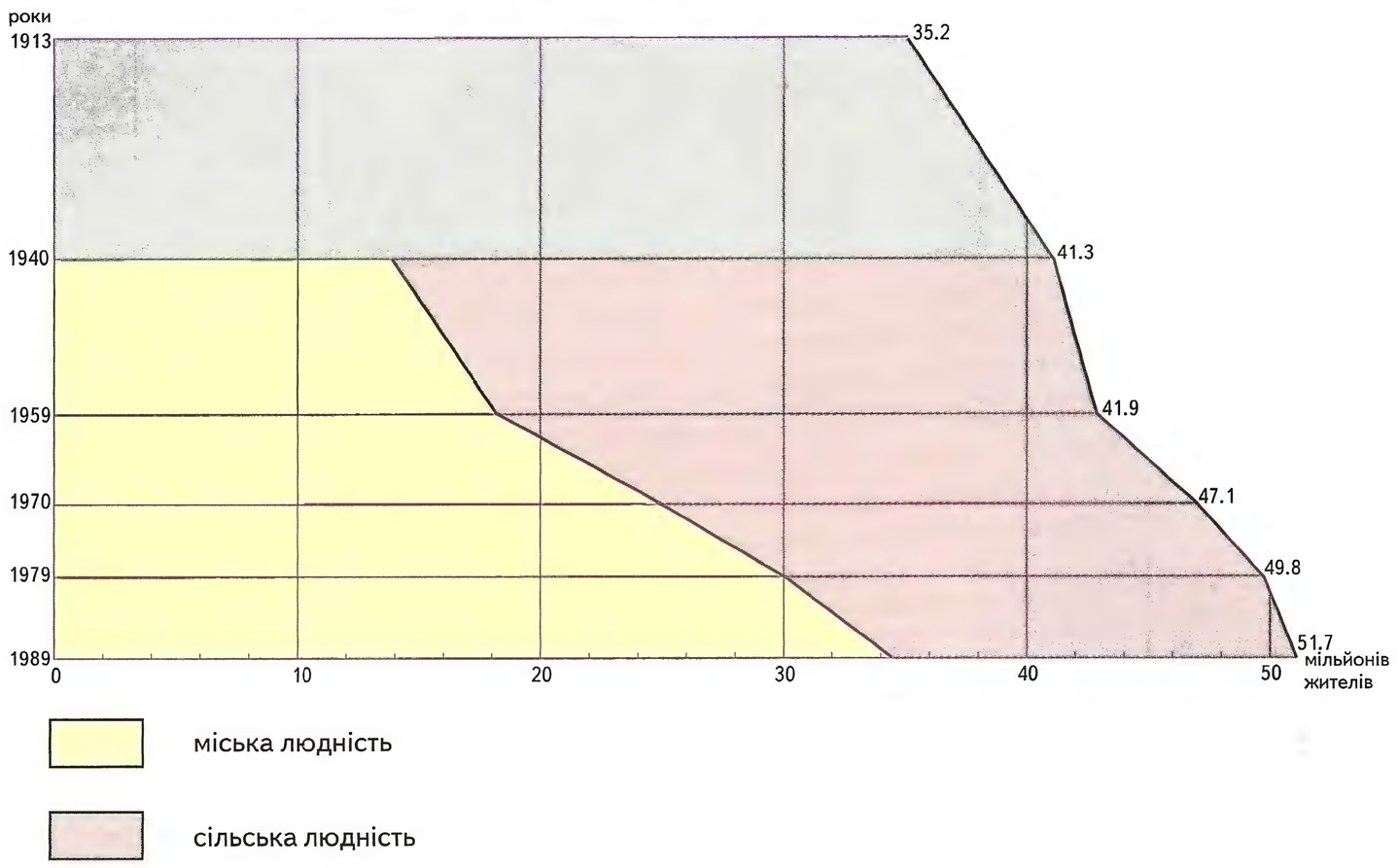

За 1913 р. міську й сільську людність подано разом

НАЦІОНАЛЬНИЙ СКЛАД
(у %, за станом на 1989 р.)

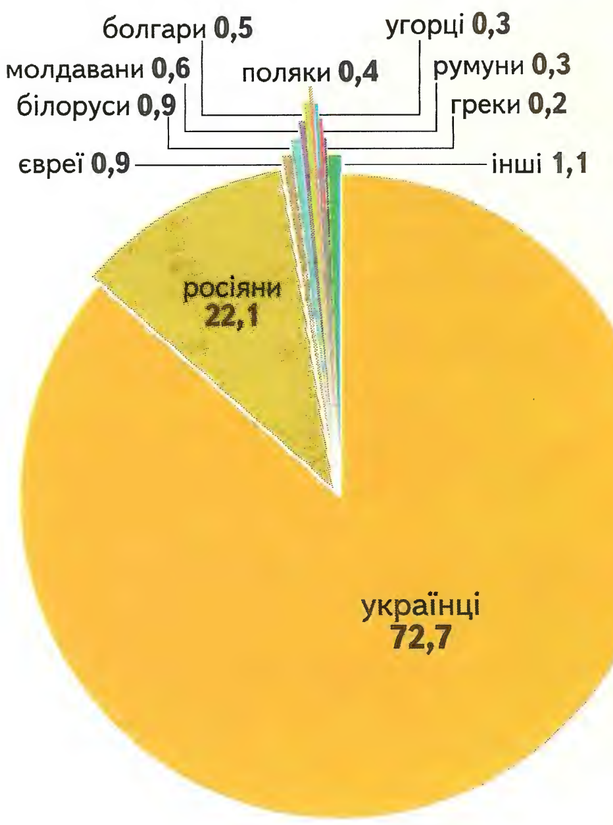

ГУСТОТА НАСЕЛЕННЯ ТА ЛЮДНІСТЬ МІСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ (за переписом 1989 р.)

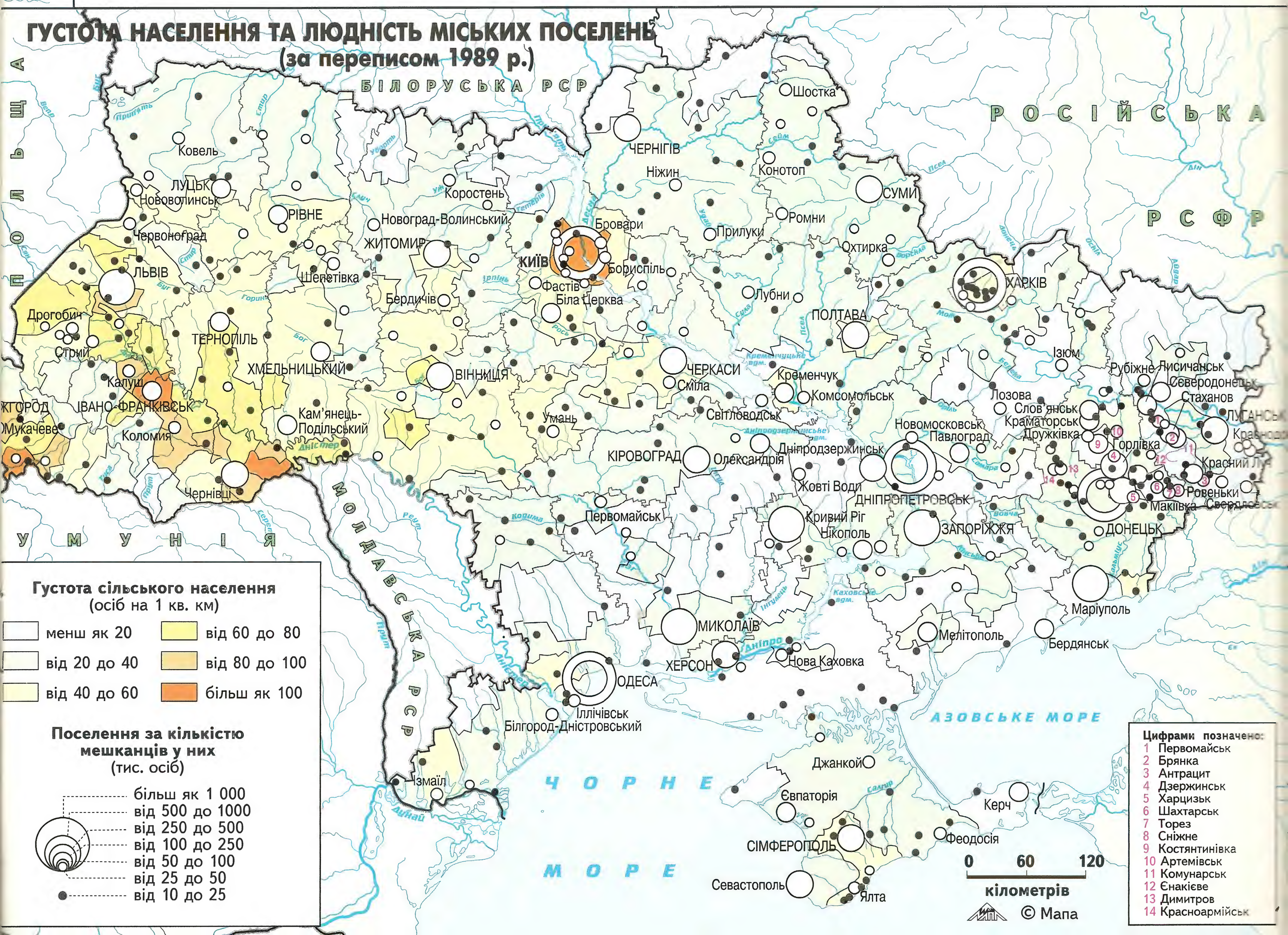

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ у 2-й

ЧАСТКА УКРАЇНИ У ЗАГАЛЬНОМУ ПОТЕНЦІАЛІ СРСР (у %, за станом на 1989 р.)

1.Територія

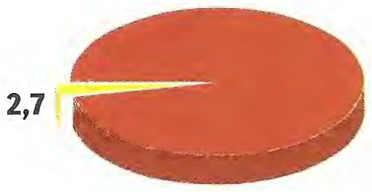

2.Населення

СРСР

Українська РСР

3.Виробництво найважливіших видів промислової та сільськогосподарської

продукції

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Виробнича спеціалізація сільського господарства за провідними товарними культурами і галузями

- Молочно-м`ясне скотарство та свинарство; льонарство, коноплярство і картоплярство
- Буряківництво, зернове господарство з осередками тютюнництва і садівництва; молочно-м`ясне скотарство, свинарство
- Льонарство, буряківництво; молочно-м`ясне скотарство, свинарство
- Зернове господарство, олійні культури з осередками коноплярства і виноградарства; молочно-м`ясне скотарство, свинарство
- Виноградарство, зернове господарство, овочівництво; молочно-м`ясне скотарство, вівчарство, птахівництво
- Виноградарство, садівництво, тютюнництво; молочно-м`ясне скотарство, вівчарство, птахівництво
- Виноградарство, тютюнництво, садівництво
- Молочно-м`ясне скотарство, вівчарство; картоплярство з осередками льонарства
- Виноградарство, тютюнництво, садівництво; молочно-м`ясне скотарство, свинарство, вівчарство
- Молочно- овочівницьке господарство приміського типу, виробництво зерна і технічних культур
- Ліси

ПРОМИСЛОВІСТЬ

Головні галузі

- Чорна металургія
- Кольорова металургія
- Машинобудування і металообробка
- Хімічна
- Виробництво будівельних та вогнетривких матеріалів
- Склоробна і фарфоро-фаянсова
- Деревообробна і паперова
- Легка
- Харчова

Видобування

- кам'яного вугілля
- бурого вугілля
- нафти
- природного газу
- торфу
- залізної руди
- марґанцевої руди
- ртутної руди
- графіту
- кухонної солі
- калійної солі
- каоліну
- фосфоритів
- мармуру

Найбільші електростанції

- атомні
- теплові
- гідроелектричні

ТРАНСПОРТ

- Найголовніші залізниці
- Нафтопроводи
- Газопроводи
- Морські порти

0 40 80
кілометрів

© Мапа

УКРАЇНА у 1991 р. ВІДНОВЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Пшасниш
Ломжа
Бялисток (Білосток)
Вовковиськ
Слонім
Несвіж
Костюковичі
Остроленка
Пултуськ
Барановичі
Рогачов
Бобруйськ
Бельськ-Подляський (Більськ)
Плоцьк
Слуцьк
Старі Дороги
Жлобін
Соколув-Подляський
Цеханув
Косове
Ясельда
Сож
Дніпро
Березина
Птич
Варшава
Пружани
Береза
Сохачев
Ловіч
Мінськ-Мазовецький
Кобрин (Кобринь)
Новозибков
Седльце (Сідлець)
Бяла-Подляська (Біла)
Брест (Берестя)
Пінськ (Пинськ)
Лунінець
Гомель
Добруш
Речиця (Річиця)
Ґарволін
Дніпровсько-Бузький канал
Петриков
Калинковичі
Мозир
Давид-Городок
Опочно
Козеніце
Пулави
Радом
Влодава (Володава)
Зарічне
Городня
Щорс
Дубровиця
Камінь-Каширський
Славутич
Люблин
Кузнецовськ
Ковель
Сарни
Чернігів
Кельце
Хелм (Холм)
Любомль
Овруч
Чорнобиль
Красностав
Грубешув (Грубешів)
Сандомеж (Судомир)
Володимир-Волинський
Коростень
Ніжин
Замосць (Замостя)
Устилуг
Ківерці
Костопіль
Малин
Тарнобжеґ
Томашув-Любельський (Томашів)
Нововолинськ
Сокаль
Горохів
Корець
Новоград-Волинський
Бобровиця
Краків
Рівне
Здолбунів
Радомишль
Ірпінь
Бровари
Бориспіль
Жешув (Ряшів)
Любачув (Любачів)
Белз
Червоноград
Берестечко
Дубно
Острог
Славута
Боярка
Яготин
Бохня
Тарнув
Рава-Руська
Радехів
Кам'янка-Бузька
Житомир
Переяслав-Хмельницький
Ярослав
Яворів
Жовква
Буськ
Броди
Ізяслав
Шепетівка
Васильків
Фастів
Новий Санч
Пшемисль (Перемишль)
Мостиська
Городок
Львів
Кременець
Полонне
Коростишів
Кросно (Коросно)
Добромиль
Рудки
Перемишляни
Золочів
Бердичів
Біла Церква
Санок (Сянік)
Самбір
Комарно
Зборів
Збараж
Старокостянтинів
Канів
Хирів
Старий Самбір
Бібрка
Тернопіль
Хмільник
Козятин
Сквира
Золотоноша
Миколаїв
Ходорів
Скалат
Богуслав
Прешов (Пряшів)
Дрогобич
Жидачів
Бережани
Тараща
Корсунь-Шевченківський
Черкаси
Борислав
Трускавець
Стрий
Рогатин
Підгайці
Теребовля
Хмельницький
Спішська Нова Вес
Турка
Монастириська
Городок
Вінниця
Городище
Сколе
Калуш
Бучач
Жашків
Сміла
Чехословаччина
Болехів
Галич
Копичинці
Звенигородка
Ватутіне
Долина
Дунаївці
Бар
Кошіце (Кошиці)
Чортків
Жмеринка
Тальне
Шпола
Ужгород
Івано-Франківськ
Тлумач
Борщів
Христинівка
Новомиргород
Шаторальяуйгей
Городенка
Заліщики
Тульчин
Гайсин
Умань
Чоп
Свалява
Лисичово
Надвірна
Кам'янець-Подільський
Мала Виска
Мукачеве
Яремча
Коломия
Снятин
Іване-Пусте
Берегове
Заставна
Дністер
Виноградів
Вашківці
Кіцмань
Хотин
Могилів-Подільський
Бершадь
Мішкольц
Косів
Ясіня
Хуст
Чернівці
Новоселиця
Атаки
Гайворон
Новоукраїнка
Ніредьгаза
Вижниця
Ямпіль
Помічна
Угорщина
Тячів
Рахів
Сторожинець
Герца
Єдинці
Сороки
Сігету-Мармацією (Сигіт)
Дорогой
Первомайськ
Сату-Маре
Редеуць (Радівці)
Ботошань
Балта
Дебрецен (Дебречин)
Бельці
Котовськ
Южноукраїнськ
Бая-Маре
Рибниця
Ананьїв
Сучава
Вознесенськ
Орадя
Залеу
Деж
Бистриця
Яси
Орхей (Оргіїв)
Березівка
Нова Одеса
Бекешчаба
Роман
Васлуй
Кишинів
Тирасполь
Бендери
Роздільна
Очаків
Клуж-Напока
Бакеу
Гушь
Тирґу-Муреш
Румунія
Арад
Комрат
Одеса
Бирлад
Алба-Юлія
Сіґішоара
Медіаш
Тімішоара
Дева
Білгород-Дністровський
Іллічівськ
Луґож
Текуч
Кагул
Сібіу
Фокшань
Болград
Брашов
Галац
Рені
Кілія
Вилкове
Ізмаїл
Бреїла
Бузеу
Тульча
Тирґовіште
Плоєшть
Бухарест
Келерашь
Констанца
Сілістра

Столиці й кордони держав наприкінці 1991 р.

Центри й межі областей України; столиця та межі автономії

Підкреслено Міста центрального підпорядкування

Найважливіші залізниці

Найважливіші шляхи

Бєжиця
Брянськ
Мглін (Мглин)
Карачев
Мценськ
Орел
Єфремов
Мічурінськ
Кірсанов
Тамбов
Расказово
Липецьк
Єлець
Грязі
Унеча
Почеп
Клинці
Трубчевськ
Стародуб
Ливни
Усмань
Семенівка
Дмитрієв-Льговський
Сєвськ
Фатеж
Щигри
Балашов
Новгород-Сіверський
Шостка
Курськ
Воронеж (Вороніж)
Борисоглєбськ
Корюківка
Льгов
Рильськ
Глухів
Кролевець
Путивль
Десна
Сейм
Р О С І Й С Ь К А
Поворіно
Старий Оскол
Бобров
Новохоперськ
Обоянь
Ліски
Бутурліновка (Бутурлинівка)
Суджа
Псел
Острогозьк
Урюпінськ
Бахмач
Конотоп
Білопілля
СУМИ
Дін
Новий Оскол
Короча
Бєлгород (Білгород)
Шебекіно (Шебекине)
Грайворон
Росош (Розсош)
Павловськ
Калач
Ічня
Ромни
Лебедин
Прилуки
Тростянець
Охтирка
Валуйки
Богучар
Михайловка
Лохвиця
Пирятин
Гадяч
Зіньків
Золочів
Богодухів
Вовчанськ
Дергачі
Вільшани
Люботин
ХАРКІВ
Чугуїв
Гребінка
Лубни
Миргород
Сула
Удай
Ворскла
Валки
Мерефа
Куп'янськ
Осіль
Серафимович
Хорол
Зміїв
ПОЛТАВА
Сватове
Старобільськ
Балаклія
Первомайський
Кременчуцьке вдм.
Карлівка
Красноград
Берека
Ізюм
Калитва
Глобине
Псел
Кобеляки
Кремінна
Рубіжне
Калач-на-Дону
Суровікіно
Чигирин
Кременчук
Комсомольськ
Світловодськ
Красний Лиман
Барвінкове
Лозова
Лисичанськ
Северодонецьк
Верхнє
Слов'янськ
Міллерово (Міллерове)
Дніпродзержинське вдм.
Орель
Самара
Попасна
Первомайськ
Стаханов
Знам'янка
Новомосковськ
Краматорськ
Артемівськ
ЛУГАНСЬК
Верхньодніпровськ
Тернівка
Дружківка
Костянтинівка
Морозовськ
Олександрія
Дніпродзержинськ
Павлоград
Добропілля
Дзержинськ
Комунарськ
Кам'янськ-Шахтинський
Цимлянське вдм.
Вільногірськ
Дебальцеве
Краснодон
КІРОВОГРАД
Інгул
Горлівка
Красний Луч
Свердловськ
Жовті Води
П'ятихатки
ДНІПРОПЕТРОВСЬК
Синельникове
Першотравенськ
Красноармійськ
Єнакієве
Ясинувата
Макіївка
Сніжне
Ровеньки
Долинська
Селидове
ДОНЕЦЬК
Торез
Красний Сулін
Харцизьк
Шахтарськ
Моспине
Дніпровське вдм.
Вовча
Новошахтинськ
Шахти
Бобринець
Кривий Ріг
Нікополь
ЗАПОРІЖЖЯ
Амвросіївка
Волгодонськ
Гуляйполе
Комсомольське
Орджонікідзе
Марганець
Інгулець
Мокра Волноваха
Константинівськ
Новочеркаськ
Сал
Апостолове
Енергодар
Мокрі Яли
Оріхів
Пологи
Таганрог (Таганріг)
Ростов-на-Дону
Баштанка
Кам'янка-Дніпровська
Василівка
Токмак
Маріуполь
Кальміус
Батайськ
Манич
Інгулець
Каховське вдм.
Молочанськ
Азов
Берислав
Бердянськ
Мелітополь
Каховка
Нова Каховка
ХЕРСОН
Дніпро
Цюрупинськ
Гола Пристань
Генічеськ
АЗОВСЬКЕ МОРЕ
Єйськ
Кущовська (Кущівська)
Сальськ
оз. Манич-Гудило
Ея
Ленінградська (Уманська)
Красногвардійське
Приморсько-Ахтарськ
Тихорецьк
Єгорлик
Красноперекопськ
Тимашовська (Тимошівська)
Кропоткін
Джанкой
Ф Е Д Е Р А Ц І Я
Республіка Крим
Салгир
Керч
Темрюк
Славянська (Слов'янська)
Красноармійська (Полтавська)
Усть-Лабінська
Ставрополь
Кубань
Лаба
Армавір
Євпаторія
Саки
Старий Крим
Феодосія
СІМФЕРОПОЛЬ
Білогірськ
Краснодар
Кримська
Анапа
Бєлорєченська
Лабінська
Невинномиськ
Бахчисарай
Судак
Новоросійськ
Майкоп
Черкеськ
Севастополь
Алушта
Геленджик
Апшеронська
Шедок
Усть-Джегута
Єсентуки
Кума
Ялта
Алупка
Кисловодськ
Туапсе
Карачаєвськ
0 40 80
кілометрів
© Мапа

2-11 УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ та БОРОТЬБА ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ (1917-1921 рр.)

2 ДОБА ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ (мирний період).
ВИБОРИ В УКРАЇНІ ДО ВСЕРОСІЙСЬКИХ УСТАНОВЧИХ ЗБОРІВ (листопад 1917 р.)
3 ДОБА ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ (збройна боротьба).
ВИБОРИ ДО УКРАЇНСЬКИХ УСТАНОВЧИХ ЗБОРІВ (січень 1918 р.)
СПІВВІДНОШЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ (грудень 1917 – січень 1918 рр.)
4 ДОБА ГЕТЬМАНАТУ
5 ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА.
БОРОТЬБА ЗА ЛЬВІВ (листопад 1918 р.)
6 ДОБА ДИРЕКТОРІЇ-І (кінець 1918 р. – поч. травня 1919 р.)
7 ДОБА ДИРЕКТ0РІІ"-І1 (кін. травня – поч. вересня 1919 р.)
8 ДОБА ДИРЕКТОРІІ-ІИ (вересень 1919 р. – березень 1920 р.)
9 ДОБА ДИРЕКТОРІІ-ІУ (квітень 1920 р. – листопад 1921 р.)
10-11 САМОСТІЙНА УКРАЇНА: ТЕРИТОРІЯ, КОРДОНИ, УСТРІЙ (1917 - 1920 рр.)
10 БЕРЕСТЕЙСЬКИЙ МИР ТА РОЗПАД РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

12-13 УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ у 1920-х рр.

12-13 УСТРІЙ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ у 1920-х рр.
12 РАДЯНИЗАЦІЯ ОКРАЇН КОЛИШНЬОЇ ІМПЕРІЇ (кін. 1917 - поч. 1921 рр.).
УТВОРЕННЯ СОЮЗУ РСР (грудень 1922 р.)

14-15 ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ в УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ на поч. 1930-х рр.

14-15 ГУСТОТА НАСЕЛЕННЯ ТА ЛЮДНІСТЬ ПОСЕЛЕНЬ у 1932 р.
14 ДИНАМІКА ЗРОСТАННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ НАЙБІЛЬШИХ МІСТ УКРАЇНИ (1896 - 1934 рр.)
14 ДЕМОГРАФІЧНІ ВТРАТИ ВІД ГОЛОДОМОРУ в УКРАЇНСЬКІЙ СРР (1932 - 3 3 рр.)

16-17 ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ наприкінці 1930-х рр.

16 РАДЯНСЬКА ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНИ

18-19 КУЛЬТУРА та ЦЕРКВА в УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ (1917 - 1930-і рр.)

18-19 ДІЯЧІ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ, ЛІТЕРАТУРИ та МИСТЕЦТВА (1917 - 1930-і рр.).
НЕТРИВАЛА УКРАЇНІЗАЦІЯ в УКРА'їНСЬКІЙ СРР (1920-і - 1932 р.)
19 КУЛЬТУРНЕ БУДІВНИЦТВО У ПЕРІОД ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ (1917 - 1920 рр.).
УКРАЇНСЬКА НАУКОВО-КУЛЬТУРНА ЕМІҐРАЦІЯ у 1920 - 30-х рр.
18 УКРАЇНСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО у 1927 - ЗО рр.
18 УКРАЇНСЬКІ ЦЕРКВИ у 1920 - 30-х рр.

20-21 УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ у 1930-х - на поч. 1940-х рр.

20-21 УСТРІЙ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ у 1930-х - на поч. 1940-х рр.
20 РАДЯНСЬКО-НІМЕЦЬКІ ДОГОВОРИ та ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПЕРЕРОЗПОДІЛ СХІДНОЇ ЄВРОПИ (1939 - 1940 рр.)
20 КАРПАТСЬКА УКРАЇНА напр. 1938 – на поч. 1939 рр.

22-23 УКРАЇНА у ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

22 НАСТУП НІМЕЦЬКИХ ВІЙСЬК (червень 1941 – липень 1942 рр.)
23 нацистський окупаційний режим (1941 - 1944 рр.)
22 АНТИФАШИСТСЬКИЙ РУХ ОПОРУ (1941 - 1944 рр.)
23 НАСТУП РАДЯНСЬКИХ ВІЙСЬК (1943 - 1944 рр.)

24-25 УКРАЇНА у ПОВОЄННІ РОКИ (2-а пол. 1940-х - 1950-і рр.)

26-27 ДЕМОГРАФІЧНІ ЗМІНИ в УКРАЇНІ у 1950 - 1980-і рр.

26 ГУСТОТА НАСЕЛЕННЯ ТА ЛЮДНІСТЬ МІСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ (за переписом 1959 р.)
26 НАСЛІДКИ РУСИФІКАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ ЩОДО УКРАЇНЦІВ (за даними переписів населення 1959, 1970, 1979 та 1989 рр.)
27 ЧИСЕЛЬНІСТЬ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ СКЛАД НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ
27 ГУСТОТА НАСЕЛЕННЯ ТА ЛЮДНІСТЬ МІСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ (за переписом 1989 р.)

28-29 СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ у 2-й пол. 19б0-х -1980-х рр.

30-31 УКРАЇНА у 1991 р. ВІДНОВЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ